

UPPSALA
UNIVERSITET

“Blev du kränkt nu?”

En kvalitativ studie av polisens #metoo- upprop

Författare: Elisabeth Frisk & Britta Hjort

Sociologiska institutionen

Sociologi C

Kandidatuppsats, 15 hp

VT2019

Handledare: Katharina Wesolowski

Examinator: Jacob Strandell

Sammanfattning

I samband med att #metoo briserade under hösten 2017 kom vittnesmål gällande sexuella trakasserier från kvinnor världen över. Kända som okända kvinnor vittnade om mäns trakasserier och övergrepp. Flera organisationer och branscher startade egna upprop för att tydliggöra skadliga strukturer och kvinnors vardag inom den egna organisationen och för att sätta ljus på de stora problem kvinnor i upplevt. Polisen var en av dessa organisationer och deras upprop gick under namnet #nödvärn.

Syftet med denna studie är att analysera vittnesmålen från #nödvärn för att se hur de sexuella trakasserier inom polisen kommer till uttryck och hur kvinnorna som vittnar upplevt och skildrat dem i vittnesmålen. Materialet består av ett urval av vittnesmålen från #nödvärn och studeras utifrån en tolkande, fenomenologisk metodansats- IPA. För att förstå upplevelserna av sexuella trakasserier samt mäns överordning och den manlighetsnorm som råder inom polisen används två genusteorier. Polisen är en mansdominerad arbetsplats där kvinnor är i minoritet används en organisationsteori med genusaspekt i syfte att förstå mäns och kvinnors relationer i manligt dominerade organisationer. Resultatet i studien visar att den manliga normen är stark inom polisen samt att den tystnadskultur som är utbredd inom kåren leder till att få vågar anmäla eller ens göra motstånd. Ett annat tydligt resultat är att en sexistisk och grov jargong förekommer vilket har lett till en viss normalisering bland kvinnorna som vittnat inom ramen för #nödvärn.

Nyckelord

poliskultur, manlig dominans, sexuella trakasserier

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte och frågeställning.....	2
1.2	Disposition	3
2	Tidigare Forskning.....	3
2.1	Poliskultur	4
2.2	Sexuella trakasserier.....	6
2.3	Kunskapslucka	8
3	Teori.....	8
3.1	Genussystem.....	8
3.2	Kvinnor i manligt dominerande organisationer	10
3.3	Teoretisk relevans	11
4	Metod.....	12
4.1	Metodologisk ansats.....	12
4.2	Urval och genomförande	13
4.3	Bearbetning av data.....	14
4.4	Studiens begränsningar	17
4.5	Trovärdighet och tillförlitlighet.....	17
4.6	Etiska överväganden	18
5	Resultat och analys.....	19
5.1	Kränkning.....	20
5.2	Jargong	25
5.3	Manlig dominans.....	29
5.4	Inställning.....	33
6	Diskussion	39
6.1	Tidigare forskning och analys	40
6.2	Teori och analys	40
6.3	Metod och analys	41
6.4	Vidare forskning.....	42
6.5	Avslutning	42
7	Referenslista.....	44
8	Bilaga 1	47

1 Inledning

“Vi genomför vårt uppdrag professionellt och skapar förtroende genom att vara:
Engagerade – med ansvar och respekt. Vi tar ansvar för vår uppgift och värnar om allas lika värde.

Effektiva – för resultat och utveckling. Vi är fokuserade på resultat, samarbete och ständig utveckling.

Tillgängliga – för allmänheten och för varandra. Vi är hjälpsamma, flexibla och stödjande.” (Polisens värdegrund, polisen.se)

“En kollega ville under en teambuildingresa att jag skulle suga av honom (helt utan föregående flört). Jag tackade vänligt nej och bad honom tänka på sin sambo och lilla barn men då blev han aggressiv och hotfull mot mig.” (Nödvärn, 2017)

Under hösten 2017 startade den våg av vittnesmål om sexuella trakasserier kvinnor utsatts för av män skölja över världen. Starten på internetfenomenet började den 5 oktober 2017 när The New York Times rapporterade att flera kvinnor anklagat Hollywoodproducenten Harvey Weinstein för sexuella trakasserier och övergrepp (Sydsvenskan, 2017, författare saknas). Den 15 oktober 2017 skrev skådespelerskan Alyssa Milano ett twitterinlägg som blev starten på den metoo- våg som sedan kom att bli ett globalt faktum. Med hjälp av hashtaggen #metoo uppmanade hon kvinnor att i sina sociala medier beskriva de sexuella trakasserier män utsatt dem för och att därefter använda hashtaggen #metoo i inlägget (Gelin, 2018). I bransch efter bransch välldes vittnesmålen fram vilket senare resulterade i stora konsekvenser för förövare på många håll. Mängder av kvinnor i Sverige och andra länder skrev ner sina upplevelser av sexuella trakasserier och övergrepp. De delade sedan inlägget tillsammans med hashtaggen #metoo vilket gjorde det möjligt att förstå vidden av de problem så många kvinnor blivit utsatta för, lärt sig leva med och som pågått ouppmärksammat under lång tid.

Förutom de privatpersoner som valde att dela hashtaggen #metoo tillsammans med sina erfarenheter av sexuella trakasserier startade flera organisationer och branscher i Sverige gemensamma upprop med egna namn på uppropen för att belysa de stora problem kvinnor upplever och har upplevt genom åren. En av alla de branscher där anställda uppmanades till ett gemensamt #metoo- upprop var polisen som döpte sitt upprop till #nödvärn. En privat och

sluten facebookgrupp startades och samlade uppemot 5000 kvinnliga polisanställda och före detta polisanställda för att tillsammans ta ställning mot sexuella trakasserier och övergrepp av olika slag inom polisen och för att dela sina erfarenheter med varandra. Av dessa 5000 kvinnor har ungefär 500 valt att lämna sina vittnesmål om erfarenheter av sexuella trakasserier och övergrepp under sin tid inom polisen under hashtaggen #nödvärn. Vittnesmålen ur den slutna facebookgruppen #nödvärn sammanställdes sedan i ett dokument som publicerades i en offentlig blogg kopplad till uppropet (Nödvärn, 2017). Vittnesmålen visar att problem med sexuella trakasserier förekommer i stor utsträckning inom polisen och att det finns ett behov av att få berätta om sina upplevelser samt utsatthet av trakasserier och kränkningar. Det råder stor diskrepans mellan polisens värdegrund som presenterades i början av inledningen och som vägleder hur poliser ska agera och förhålla sig till andra personer, både inom och utom organisationen, och de vittnesmål som framkom under uppropet #nödvärn. Ett av vittnesmålen är presenterat tidigare i inledningen. Studien kommer inte behandla frågor om det finns några kopplingar till var inom polisorganisationen risken för att utsättas för sexuella trakasserier är störst då vittnesmålen inte innehåller dessa uppgifter.

1.1 Syfte och frågeställning

Med anledning av att polisen är en rättsvårdande myndighet med stora befogenheter att ingripa i andra människors privatliv är kraven på enskilda polisers rättsuppfattning hög. Trots det visar vittnesmålen från #nödvärn att problemen med sexuella trakasserier mot kvinnor förekommer i stor utsträckning och att det både lett till obehag samt en viss känsla av maktlöshet hos de utsatta kvinnorna. Syftet med vår uppsats är att undersöka hur kvinnliga polisanställda beskriver upplevelserna av sexuella trakasserier, diskriminering och andra kränkningar de varit utsatta för och hur dessa kommer till uttryck i vittnesmålen. Detta kommer att göras genom att läsa och analysera de vittnesmål som presenterades i inledningen till denna uppsats och som kommer att presenteras närmare i metodkapitlet.

Frågorna vi ämnar besvara är:

- Hur uttrycks och upplevs sexuella trakasserier och andra kränkningar av kvinnliga anställda inom polisen?
- Hur skildras upplevelserna i vittnesmålen?

1.2 Disposition

Det inledande kapitlet presenterar studiens bakgrund och innehåll samt syfte och frågeställningar vi ämnar besvara i uppsatsen. I kapitel 2 redogör vi för den tidigare forskning vi tagit del av i form av studier om kulturen inom svensk polis samt studier om sexuella trakasserier. De studier som presenteras är relevanta för vår förståelse av vår studie. I kapitel 3 redogör vi för det teoretiska ramverk vi håller oss till i tolkningen av vårt material. Vidare i kapitel 4 återfinns metodkapitlet där vårt tillvägagångssätt i arbetet med studien samt vårt material presenteras. Därefter i kapitel 5 kommer en analys- och resultatdel och avslutningsvis i kapitel 6 återfinns ett diskussionskapitel där vi diskuterar uppsatsen olika delar och presenterar förslag på vidare forskning.

2 Tidigare Forskning

I detta kapitlet redogör vi för den tidigare forskning vi funnit och som kan anses vara relevant för vår studie. De studier, rapporter och avhandlingar som lästs presenterar en bild av kulturen och miljön inom svensk polis och ligger till grund för vår förståelse av de uttryckta upplevelserna i samband med #nödvarn samt till tolkningen av vår studie. Vi har även funnit studier om ämnet sexuella trakasserier inom organisationer, denna kunskap bidrar med en förståelse för kvinnor som utsätts för trakasserier och vad som ligger till grund för dessa trakasserier. Kapitlet är uppdelat i två delar där den första delen är en genomgång av en del av den existerande forskning som beskriver kulturen inom polisen. Vi har i denna del valt att begränsa oss till svensk forskning, då syftet med vår studie är att titta på svensk polis. Förståelse och kunskap om kulturen och miljön inom svensk polis är viktigt för att kunna tolka vittnesmålen och den speciella kontext de uppkommit ur: Detta kommer därför presenteras först i forskningsgenomgången. Kunskap om kulturen inom polisen är även viktigt för att kunna tolka hur organisationen agerar vid uppkomst av trakasserier. I den andra delen av kapitlet beskrivs studier som belyser sexuella trakasserier och som hjälper oss att förstå och tolka hur sexuella trakasserier inom organisationer kan uppstå samt vilka förutsättningar som råder i dessa organisationer.

2.1 Poliskultur

Kårandan inom polisen är studerad och kan innebära både positiva och negativa aspekter. Den visar att man känner varandra, litar på varandra och känner en trygghet av att dela erfarenheter och upplevelser med sina kollegor (Nilsson & Westin 2004). Kårandan kan också vara något högst problematiskt, det visar sig då exempelvis genom manliga poliser med nedlåtande kvinnosyn samt genom att grova skämt med både sexistiska och rasistiska förtecken förekommer. Ökningen av kvinnor inom polisen och även personer med annat ursprung än svenskt har bidragit till att kårandan inte är lika stark och att språkbruket mildrats något, även om det inte försvunnit helt (Nilsson & Westin 2004). Österlind & Haake (2010) beskriver polisen som en mansdominerad arbetsplats och menar att det inom den svenska polisen finns en kultur baserad på maskulinitet och manliga värderingar, detta kan därigenom hindra att antalet kvinnor växer i myndigheten.

Tystnadskulturen inom polis är utbredd och hämmar poliser från att rapportera felaktigheter som sker på arbetsplatsen och mellan kollegor, det försvårar även för poliser att säga ifrån till kollegor som begår övertramp. Typiska drag för tystnadskulturen kan vara stark lojalitet gentemot kollegor (Ekenvall, 2008). Kårandan inom polisen kan ses som en solidaritet mellan poliserna, där de ställer upp för varandra, handlar in mat, hjälper kollegor att utföra privata ärenden på arbetstid, samt i övrigt finns tillgängliga både på och utanför arbetstid. Kårandan innefattar även att poliser inte bör kritisera varandra samt att de alltid ska vara lojala mot sina kollegor. Om någon bryter mot detta bryter de mot den solidaritetsnorm som råder inom svensk polis (Ekman, 1999). Ekman (1999) menar vidare att äldre poliser ses som auktoriteter av yngre tack vare all erfarenhet de besitter. De yngre kollegorna socialiseras in i poliskulturen av de äldre och på så vis förs normerna och kårandan vidare till de yngre (Ekman, 1999).

Polisorganisationen är unik i jämförelse med andra myndigheter och tillhör samhällets byråkratiska elit (Stenmark, 2005). Polisen har rättigheter och möjligheter att begränsa andra medborgares handlingsutrymme och vid tillfällen då detta inte efterföljs kan i extrema fall en person eller hela grupper mötas av fysiskt våld från polisen. Stenmark (2005) menar att organisationskulturen är enhetlig bland annat som en följd av den starka kåranda som finns inom polisen och nya kollegor tar efter de äldre och fostras därmed i samma anda. Kårandan är central inom polisen och arbetet beskrivs av poliser som ett kollektivt lagarbete. Tack vare

att polisen som institution är stabil finner sig ett lugn vilket stärker den interna kulturen (Stenmark, 2005).

I en avhandling från 2004 studeras patrullerande polisens yrkesetik (Granér, 2004). Granér (2004) menar att poliser som uppfattas vara försiktiga och inte auktoritära kallas för "velourpoliser" eller "sandlådepoliser" av andra poliser. Han menar vidare att poliser är känsliga för kränkningar av sin yrkesroll samt när deras auktoritet ifrågasätts vilket kan få konsekvensen att poliser använder mer makt eller våld mot personer för att återupprätta respekten. Tystnadskulturen och oviljan att anmäla kollegor är utbredd inom polisen och enskilda poliser vittnar ogärna mot sina kollegor. Tystnadskulturens uttryck utgick från strategin "att man inget såg" (Granér, 2004).

Flera chefer inom polisen beskriver hur det råder en "gubbig" organisationskultur på många ställen inom myndigheten, där förnedrande humor och skev kvinnoyn florerar bland de anställda (Haake, 2011). Flera studier tar även upp en grov humor som en del av poliskulturen och något som utnyttjas av poliser i syfte att få uttrycka sig så som man vill. I intervjuer med polisstudenter kommer artikelförfattaren i kontakt med begreppet "värdegrunds- timeout" (Sefton, 2011). Enligt studenterna i studien, som fått kännedom om konceptet under sin praktik, går det ut på att när en polis säger eller skämtar om något som står i kontrast med Polisens värdegrund görs ett time-out tecken. Studenterna försvarar behovet av att få skämta och att ha en humor baserad på en politiskt inkorrekt jargong verkar oproblematisera för dem. Studenternas upplevelser av skämtandet bland yrkesverksamma poliser beskrivs av dem som en varm jargong kollegor emellan och enligt Sefton (2011) kan det utläsas att grunden för skämtandet utgörs av en maskulin- och etniskt svensk norm. Granér (2014) menar likt Sefton (2011) att humor används av poliser för att bland annat uttrycka sig på ett sätt som inte överensstämmer med polisens värdegrund. Det kan även handla om att göra motstånd mot chefer högre upp i organisationen och humorn bidrar då till en distans mellan polisen och chefen. Humorn fyller en viktig funktion som ett sätt att hantera jobbiga upplevelser i samband med tjänsteutövning där poliser genom att skämta om det de upplevt i tjänsten kan bearbeta sina erfarenheter (Granér, 2014). Granér (2014) menar vidare att humor och förmågan till ironi är några av de viktigaste egenskaperna hos en bra polis, enligt poliserna själva. Att tåla att bli skämtad med på ett ofta grovt sätt är viktigt för att inte anses vara känslig (Granér, 2014). I en rapport från 2018 visar Holgersson att polismyndigheten ogärna vill få negativ publicitet och att följderna därav kan vara att de åsidosätter rättigheter för

allmänheten om det finns risk att polisens varumärke påverkas negativt. Detta förhindrar, menar Holgersson (2018) att polisen utvecklas i önskvärd riktning.

Lander (2013) visar i en studie hur polisyrket är förenat med flera myter som är associerade med ett manligt ideal- som att yrket innehåller våld, action och att det kräver stor fysisk styrka. Polisstudenter som Lander (2013) intervjuat i studien lever upp till den normativa bild som finns om polisyrket och poliser. Lander (2013) menar att studenterna har en bild av att yrket kräver modiga poliser med fysisk styrka och studenterna har den manliga, muskulösa kroppen som förebild och norm under sin utbildningstid inför att de börjar arbeta.

2.2 Sexuella trakasserier

I en artikel från 2012 diskuteras svårigheten med att avgöra vad som räknas som sexuella trakasserier på en arbetsplats. Det handlar enligt artikelförfattaren (Carstensen, 2012) både om den egna subjektiva upplevelsen av en händelse samt om en objektiv arbetsgivare som ska bedöma händelsen på liknande sätt. Kvinnor som Carstensen (2012) intervjuade i studien uppfattade vissa handlingar som klart inom ramen för sexuella trakasserier, men vid en diskussion om kvinnornas egna erfarenheter av sexuella trakasserier skyllde de på olika orsaker till det som hände med att ”de här personerna är sådana” (Carstensen, 2012). Carstensen fortsätter sitt resonemang i en artikel från 2016 om huruvida en händelse ska klassas som sexuella trakasserier kan handla om hur en individ tolkar händelsen (Carstensen, 2016). Bildt (2005) visar i en studie hur arbetsmiljöns uppbyggnad och utformning hänger ihop med förekomsten av sexuella trakasserier mot kvinnor. Hennes slutsats är att när organisationer planerar för åtgärder mot sexuella trakasserier bör de fokusera mer på organisatoriska faktorer än på enskilda medarbetare (Bildt, 2005).

Keisu (2009) avhandling syftar till att undersöka arbetsvillkor och kön bland chefer. Avhandlingen undersöker manliga och kvinnliga chefer på en mansdominerad arbetsplats inom industrin samt en kvinnodominerad arbetsplats inom äldreården, då polismyndigheten är en mansdominerad arbetsplats anses avhandlingen relevant. Keisu (2009) menar att för att få vara ”som en grabb i gänget” kan kvinnor på mansdominerade arbetsplatser tvingas acceptera kränkningar i form av porrfilmstittande kollegor och sexistiska skämt. För att förstå detta fenomen hänvisar Keisu (2009) till begreppet homosocialitet och menar att män vänder sig till män på mansdominerade arbetsplatser. För att undvika risken att känna sig ensam på

arbetet kan kvinnor känna sig tvungna att acceptera sexuella kränkningar (Keisu, 2009). I en artikel av De Haas, Timmerman, Höing (2009) fick cirka 4000, både manliga och kvinnliga, poliser i Nederländerna fylla i en enkät i syfte att undersöka om sexuella trakasserier på arbetet var kopplat till psykisk ohälsa bland både män och kvinnor. Resultatet visade att kvinnliga poliser utsattes för sexuella trakasserier i större utsträckning än deras manliga kollegor. De som utsattes för sexuella trakasserier upplevde psykisk ohälsa i större uträkning, oavsett vilket kön de tillhörde och författarna kunde därmed inte svara på om något kön drabbades av psykisk ohälsa mer ofta än det andra könet vid erfarenheter av sexuella trakasserier på arbetet. En artikel ämnar utvärdera användandet av policydokument mot sexuella trakasserier inom den nederländska polisen. Undersökningen mätte rapporterade fall av sexuella trakasserier under år 2000 respektive 2006 och genomförde semistrukturerade intervjuer med 29 nyckelpersoner inom polisen (De Haas, Timmerman, Höing, Zaagsma & Vanwesenbeeck, 2009). De Haas et al (2009) menar att sexuella trakasserier är en arbetsmiljöfara inom mansdominerade organisationer som polisen och att implementera policydokument i syfte att förebygga sexuella trakasserier inte är effektivt då ingen minskning skett mellan de kontrollerade åren. Inom manligt dominant arbetsplatser finns en utbredd kulturell norm som stödjer sexuell självsäkerhet och en nedsättande kvinnosyn (De Haas & Timmerman, 2010). 1295 kvinnliga poliser svarade på en enkät med syftet att undersöka antagandet att män som utsätter kvinnor för sexuella trakasserier på arbetet beror på andelen män och en manligt normativ miljö inom organisationen. Resultatet av studien bekräftade att en manligt normativ arbetsmiljö påverkade förekomsten av sexuella trakasserier (De Haas & Timmerman, 2010). Författarna menar att kvinnor i mansdominerade yrken har större risk att utsättas för sexuella trakasserier än kvinnor som arbetar i mer jämställda organisationer.

Sammanfattningsvis har detta kapitel presenterat forskning som handlar dels om kulturen inom polisen där kåranda, en sexistisk jargong och tystnadskultur är en del av den manliga norm som råder inom polisen. Kapitlet har även presenterat forskning om sexuella trakasserier som visar att det är vanligt förekommande i manligt dominerade organisationer samt att normaliseringen av sexuella trakasserier bidrar till svårigheter att se sig själv som utsatt.

2.3 Kunskapslucka

Det finns mycket forskning som gränsar till de frågor författarna valt att studera i denna studie, hur sexuella trakasserier uttrycks och skildras i vittnesmålen. För att få en bild av fenomenet valde vi att dela upp detta kapitel i två delar, dels en del som beskriver poliskulturen och vad det innebär att vara en del av den, och en del som beskriver sexuella trakasserier i arbetslivet för att få en bild av hur det kan yttrar sig och vilka faktorer som eventuellt bidrar. Vi har uppfattat en kunskapslucka mellan dessa två delar som vi finner relevant att studera mer. Kunskapsluckan består av hur sexuella trakasserier mot kvinnor inom polisen uttrycks och upplevs till följd av den kultur som råder inom myndigheten. Vi finner det relevant att studera hur sexuella trakasserier, med utgångspunkt i den kunskap som tidigare forskning om poliskulturen bidragit med, tar sig uttryck och hur kvinnor inom polisen upplever och hanterar situationen.

3 Teori

I detta kapitel presenteras det teoretiska ramverk som ligger till grund för vår uppsats och som vi senare kommer utgå från vid analysen av vårt material. För att få en förståelse för hur sexuella trakasserier inom polisen kan se ut och hur de uttrycks och upplevs behövs kunskap om genusstrukturer som påverkar hur män och kvinnor interagerar med varandra i samhället och vad som kan ligga till grund för deras ageranden. Tillsammans med den kunskap som kapitlet "Tidigare forskning" gett om hur kulturen inom svensk polis ser ut och hur kåranda och tystnadskultur påverkar enskilda individer inom myndigheten samt kunskap om sexuella trakasserier finns möjlighet att på ett rättvist sätt tolka och analysera vårt material. För att få förståelse för hur kvinnor och män inom mansdominerade organisationer interagerar med varandra används en organisationsteori.

3.1 Genussystem

För att problematisera genus och förstå hur könen tillsammans skapar den könsstruktur, eller könsmaktsordning, som finns i samhället lanserade Hirdman (1988, s7) begreppet genussystem, med vilket hon menade som en ordningsstruktur av kön. Det kan förstås utifrån de processer och föreställningar om könen som ger upphov till de mönsterbeteenden män och kvinnor uppvisar. Denna ordningsstruktur ligger till grund för all annan social ordning i

samhället och Hirdman (1988, s7) kunde genom begreppet visa den sociala ordningen som uppdelningen av könen innebär, både socialt, ekonomiskt och politiskt. Två principer ligger till grund för genusystemet och hur vi kommer att tolka vittnesmålen, dels den dikotomi som innebär att könen är uppdelade i ett isär- hållande i syfte att inte blanda manligt och kvinnligt, samt den hierarki som finns mellan könen som utgår från att mannen och manlighet är norm, och det som utgör det normala och allmängiltiga i samhället (Hirdman, 1988, s7).

Dikotomin mellan könen är den princip som föder och legitimerar den manliga normen som återskapar kvinnors underordning och mäns överordning. Denna lag om dikotomi av könen återfinns överallt i samhället, på alla platser och visar sig genom föreställningar om det manliga och det kvinnliga. Genom att könen gör vad som förväntas av dem upprätthålls och legitimeras bilden av manligt och kvinnligt och är därmed meningsskapande såtillvida att könen orienterar sig till platser där de hör hemma (Hirdman, 1988, s10). Dikotomin innebär även ett maktskapande då mäns positioner legitimeras genom isär- hållandet från kvinnor. Uppdelningen av könen grundar sig dels på de biologiska skillnaderna mellan könen- att män inte har förmågan att föda barn- samt synen på män som positiva och kvinnor negativa (Hirdman, 1988, s10). Hirdman (1988, s12) menar vidare att mäns makt över kvinnor grundar sig på idéer om hur kvinnor är: eftersom kvinnan är svag är mannen stark, eftersom kvinnan är dum är mannen klok, eftersom kvinnan är oren är mannen ren (Hirdman, 1988, s12). Kvinnor är genom socialisation och social integration själva medskapare till sin sociala underordning då de är lika integrerade i detta system som män (Hirdman, 1988, s14). För att förstå kvinnors sociala underordning beskriver Hirdman (2001, s65) det hon kallar för maskulinums första lag: att vara man är att inte vara kvinna. Genus görs genom att göra skillnad och därmed uppstår dikotomin mellan könen, både på ett konkret plan likväl som ett på abstrakt (Hirdman, 2001, s65). Ytterligare skillnad mellan könen är att det kvinnliga anses skamligt och skadligt, för män innebär det att inte låta sig tillskrivas några kvinnliga egenskaper (Hirdman, 2001, s68). Hur representanter för könen förväntas vara går att finna i det abstrakta genuskontrakt mellan könen vari bestämmelser finns för hur män och kvinnor bör se ut, vilket arbete som tillhör vilket kön, samt hur de pratar och för sig (Hirdman, 1988, s16). Dessa genuskontrakt ärvs mellan generationer och kvinnors möjligheter att påverka sina liv skiljer sig något mellan olika klasser (Hirdman, 1988, s16).

Likt Hirdman anser Connell (1995, s109) att genus används i syfte att organisera könen i vardagslivet. Genus bestämmer över den sociala praktik som definierar hur män och kvinnor

ska vara och vilka egenskaper som är förbehållet vem. Män och kvinnor följer uppsatta förväntningar över hur de ska bete sig- könsroller- dessa roller är resultatet av inläring och socialisering av könstillhörigheten (Connell, 1995, s53). Enligt Connell (1995, s111) är relationer byggda på makt de viktigaste i förståelsen av mäns överordning och kvinnors underordning och även relationer i arbetslivet är av vikt. Runt om i världen sitter män på de mäktigaste positionerna och innehar kontrollen över de största bolagen samt äger de största tillgångarna. Även relationer som bygger på sexualitet är en del av genusordningen. Mäns överordning och kvinnors underordning gäller inte bara i andra situationer utan inbegriper även sexualiteten (Connell, 1995, s112).

Den hegemoniska maskuliniteten bygger på en idealbild av hur en man ska vara (Connell, 1995, s115). Denna manlighetens norm är föränderlig då den har förmåga att ändra skepnad för att uppfylla sitt syfte: att en grupp i samhället kan fortsätta upprätthålla sin ledande position. Få män lever dock själva upp till bilden av denna maskulinitet men kan däremot tillgodogöra sig de fördelar som kommer med att upprätthållandet av den hegemoniska maskuliniteten kvarstår. Genom att medverka till att bilden av idealmannen lever vidare och att den manliga normen fortsätter vara intakt ses dessa män som delaktiga i det hegemoniska projektet (Connell, 1995, s117).

3.2 Kvinnor i manligt dominerande organisationer

För att förstå hur kvinnor inom manligt dominerade organisationer agerar och hur män i dessa organisationer reagerar på kvinnor i sin närhet användes en organisationsteori i syfte att tolka hur kvinnor och män inom svenska polisen förhåller sig till varandra. Genom att inte enbart förlita sig på teorier och begrepp som beskriver samhällets könsmaktsordning finns det större möjligheter kring förståelsen för kvinnors situation inom polisen då man väver in begrepp om kvinnor som befinner sig i minoritet i mansdominerade organisationer.

Tokens är ett uttryck för en minoritetsgrupp inom en organisation och ses som avvikare från den dominanta gruppen som utgör normen, kvinnor i manligt dominant organisationer ses ofta som tokens och får därmed stämpeln avvikare (Kanter, 1993, s11). Att tillhöra token innebär att representera hela den grupp man blivit identifierad tillhöra istället för att ses utifrån sina individuella egenskaper. Kvinnor får inom dessa organisationer kämpa hårt för att visa och få respekt för sina kunskaper, medan de inte behöver kämpa för att synas i gruppen. För män gäller det motsatta (Kanter, 1993, s216). För kvinnor i manliga organisationer

innebär det att de blir sedda utifrån den stereotypiska bilden av hur en kvinna är och inte hur hon är som enskild person.

Män i organisationer där kvinnor är i minoritet kan visa sig överdrivet aggressiva i sin framtoning mot kvinnor (Kanter, 1993, s223). Förutom aggressivitet önskar de visa sig potenta och kommer ofta med sexuella inviter. Kvinnors närvaro i en grupp verkar leda till att mäns maskulina förmågor framhävs genom exempelvis överdrifter om sitt yrkeskunnande i jämförelse med kvinnor, samt att män många gånger tar på sig den inofficiella ledarrollen medan kvinnor görs till sexobjekt (Kanter, 1993, s234-235). Kvinnor, tokens, i manliga organisationer ökar mäns självmedvetenhet genom sin närvaro och medvetandegör det män har gemensamt samtidigt som kvinnor hotar den tidigare gemenskapen och gör män osäkra i närvaron av kvinnor. Kvinnors närvaro synliggör inte bara de band som håller ihop gruppen utan även de premisser under vilka män arbetar. För att undvika detta synliggörande kan både mäns vanlighet och kvinnors avvikelser från gruppen överdrivas (Kanter, 1993, s221).

3.3 Teoretisk relevans

Våra teorier bildar tillsammans ett ramverk som hjälper oss att förstå, tolka och svara på uppsatsens syfte och frågeställningar. Genom att analysera vittnesmålen med utgångspunkt i det teoretiska ramverket och de teoretiska begreppen som presenterats ovan önskar vi svara på hur de sexuella trakasserierna inom polisen kommer till uttryck och upplevs av kvinnorna inom polisen. Den manliga normen inom svensk polis är tydlig och typiskt manliga drag som stor och stark ligger till grund för hur en riktig polis bör vara. Att inte riskera uppfattas ha kvinnliga drag, som mjuk och försiktig, är viktigt för en manlig polis för att passa in i gruppen och inte bli sedd som avvikare. Att visa sig manlig och potent kan få manliga poliser att utsätta kvinnliga kollegor för obehag för att inte misstas vara en fegis och därmed riskera uteslutning ur gruppgemenskapen. Genom kunskap om genussystemet och genom att låta det vara en del av det teoretiska ramverket i studien kan vi tolka hur de män och kvinnor som förekommer i vittnesmålen och som kommer att analyseras beter sig, samt öka insikten i varför det sker. Valet av Hirdmans teori om genussystemen anses relevant och viktigt för att förklara manlighetsnormen inom polisen och hur förekomsten av sexuella trakasserier och övergrepp kan uppstå. Connells maskulinitetsteori hjälper oss att tolka den maskulinitetsnorm som finns inom svensk polis och som kan ha bidragit till de sexuella trakasserier som senare kommer att analyseras.

För en förståelse för kvinnors situation inom polisen och hur de sexuella trakasserierna som kommit fram till följd av #nödvarn uttrycks är Kanters organisationsteori användbar. Kvinnor inom polisen kan ses som tokens då de är i minoritet och vittnesmålen som uppsatsen bygger på visar att det finns behov av att tolka hur män i majoritet och kvinnor i minoritet interagerar med varandra. Det finns även ett behov av att tolka hur mäns beteende påverkas av kvinnors närvaro. Svenska polisen är en organisation där män är överrepresenterade och utifrån den vetenskapen är Kanters organisationsteori till hjälp för att tolka de sexuella trakasserier som förekommer inom polisen.

4 Metod

Följande kapitel innehåller en beskrivning av den metod vi valt och de beslut vi tagit vid genomförandet av vår studie. Kapitlet innehåller även en redogörelse för det empiriska material som ligger till grund för uppsatsen, hur vi gått tillväga vid insamlandet samt hur vi sammanställt och analyserat materialet. Vi kommer i slutet av detta kapitel diskutera tillförlitlighet, trovärdighet och de etiska och metodologiska överväganden vi gjort.

4.1 Metodologisk ansats

Syftet med denna studie är att få förståelse för- och hur de kvinnliga polisanställda upplevt sexuella trakasserier inom polisen och hur upplevelserna skildrats i vittnesmålen i det gemensamma uppropet #nödvarn. För att tolka och förstå upplevelserna av sexuella trakasserier inom polisen har vi valt en tolkande fenomenologisk analysmetod, IPA (Interpretative Phenomenological Analysis).

IPA är en kvalitativ forskningsmetod som ämnar undersöka hur människor förstår, tolkar och reagerar på sina livserfarenheter. IPA som forskningsmetod har sin teoretiska grund inom både fenomenologin, hermeneutiken och ideografin (Smith, Flowers & Larkin, 2009,s11). Inom fenomenologin studeras människors olika upplevelser och erfarenheter de är med om i sina liv. Fenomenologins grundare Edmund Husserl menade att för att studera människors upplevelser är det viktigt att uppmärksamma deras uppfattning av upplevelserna, alltså inte enbart upplevelserna i sig. Senare fenomenologer har flyttat fokus från Husserls beskrivande

fenomenologi till dagens mer tolkande metod (Smith et al, 2009, s12). Hermeneutiken grundar sig i en tolkande analys och användes ursprungligen för att tolka bibliska texter men har senare utvecklats till att tolka även annan text som historiska dokument och andra litterära arbeten. För att tolka texter ställer sig hermeneutikerfrågor om vilken ursprungsbetydelse författaren av en text hade, relationen mellan kontexten där texten skrevs och kontexten där texten tolkas samt vilka syften som finns med tolkningarna av en text (Smith et al, 2009, s21-22). Den slutliga teoretiska grunden som IPA står på är idiografin. Denna analysmetod används för att studera enskilda, unika händelser i syfte att öka förståelsen för dem. Idiografin fokuserar på hur särskilda fenomen upplevs utifrån enskilda individers perspektiv inom särskilda kontexter. Det står alltså i kontrast till nomotetisk forskning som istället önskar komma fram till en så generell kunskap som möjligt (Smith et al, 2009, s29).

Genom att använda IPA som forskningsmetod vill vi tolka hur de kvinnliga polisanställda reflekterar över sina upplevda erfarenheter av sexuella kränkningar i ett försök för dem att själva förstå. För att undersöka upplevelser kopplade till ett visst fenomen eller erfarenhet bör deltagarna i en studie vara homogena såtillvida att de delar erfarenheter eller tillstånd. Resultaten som kommer av att analysera material med IPA som metod går därför inte att generalisera till populationen utan det representerar snarare ett perspektiv av den upplevelse som studerats (Smith et al, 2009, s49). IPA används för att söka förståelse för ett visst fenomen i en viss miljö ska analysen utföras mycket detaljerat och därför bör inte deltagarna i studien vara alltför många (Smith et al, 2009, s49). Vi kommer vidare i urvalet beskriva vår data mer detaljerat för att förklara på vilket sätt vårt material passar för att genomföra denna studie.

4.2 Urval och genomförande

Analysen av vår data genomförs på de vittnesmål som kom fram under polisens #nödvarn-upprop och som beskrivits i inledningen. Trots den förhållandevis stora mängden berättelser är varje vittnesmål unikt i sin berättelse och innehåller endast en kort beskrivning av den händelse som varje kvinna delat med sig av. I det totala materialet har ett urval gjorts, vilket kommer beskrivas närmare i nästa avsnitt i kapitlet.

En av oss författare arbetar som polis och har insyn i- och är medlem i den slutna facebookgrupp där vittnesmålen först delades med de andra medlemmarna i gruppen. Med

anledning av detta visste vi vilka initiativtagarna till #nödvarn var och kontaktade därmed en av dem. Frågan ställdes om det var möjligt att få ta del av vittnesmålen med syfte att analysera dem inom ramen för denna studie. Hen gav sitt medgivande till detta och informerade om att alla vittnesmål är öppet tillgängliga på den offentliga blogg som är kopplad till #nödvarn. Hela dokumentet med vittnesmål är att anse som en offentlig handling enligt initiativtagarna.

Uppsatsens urvalsram består av vittnesmål som beskriver händelser under 2000-talet fram till startpunkten för #nödvarn. De vittnesmål som beskriver händelser på 1990-talet och tidigare har valts bort med anledning av uppsatsens syfte att undersöka hur det ser ut inom polisen i nutid. Fokus har legat på händelser som kvinnorna själva upplevt och inte när de beskriver beteenden övergripande. Det totala antalet vittnesmål som ingår i urvalet i uppsatsen uppgår till totalt 193 stycken och varierar mellan 19–315 ord per vittnesmål. Det betyder att totalt sett är inte materialet större än vid en liten intervjustudie, vilket förordas för en IPA-studie, även om antalet individer som vittnat är högt. Samtidigt menar Smith et al (2009) att storleken och innehållet av information varje informant delger spelar in i hur stort urvalet bör vara (Smith et al, 2009, s51).

Vid kodning och tematisering kom vi till slut fram till att texterna liknade varandra och ingen ny information gick att finna i materialet varpå kodningen avslutades. En teoretisk mättnad uppstod och en bedömning gjordes att inget ytterligare skulle tillkomma som behövdes för vår kommande analys av materialet (Bryman, 2008, s394-395).

De vittnesmål som lämnades under #nödvarn-uppropet anonymiserades direkt av initiativtagarna till uppropet. Vi författare har därmed inga uppgifter om personerna bakom vittnesmålen såsom ålder, yrkestitel, år inom polismyndigheten, civilanställd eller polis. Den kunskap vi har är att de alla är kvinnor som är eller har varit anställda inom polismyndigheten.

4.3 Bearbetning av data

I denna del presenterar vi hur vi arbetat med vårt datamaterial i form av kodning, tematisering och analysförfarande. Materialet består av text har transkribering av materialet inte varit nödvändigt utan kodning och tematisering har kunnat ske direkt. Arbetet med studien har en

induktiv ansats då vi utgått från materialet och empirin och efter analys har tolkningar gjorts utifrån våra teoretiska begrepp och ramverk (Bryman, 2008, s26). IPA-studier utgår från en induktiv ansats då deltagare i studier ombeds delge sina tankar om olika fenomen för att därefter tolkas, snarare än att forskaren utgår från en hypotes för att dra slutsatser utifrån den (Smith et al, 2009, s135).

4.3.1 Kodning och tematisering

Hela materialet skrevs ut för att underlätta arbetet med kodning och tematisering. Båda författarna har läst hela materialet var och en för sig, kodningen har därefter skett både enskilt och tillsammans. Författarna har under hela processen med kodning och tematisering fört en diskussion kring vad som framkommer och vilka mönster som kan tydas i texterna. För att underlätta kodning och tematisering har färgpennor använts för att markera de olika koder vi fann i texten och för att lättare kunna se helheten i mönster från materialet.

Vid arbetet med materialet har vi följt de steg som användningen av IPA som metodansats kräver. För att fokusera på innehållet i vittnesmålen lästes allt material flera gånger (Smith et al, 2009, s82). I nästa steg skrev vi noteringar av vad som uppkom i texten i marginalen där vi kunde identifiera vad och hur personen som skrivit förstår och tänker om det hon varit utsatt för. Vi var noggranna med att hålla fokus på texten för att förstå vad kvinnorna uttryckligen menat. Att notera hur kvinnorna uttryckte sig och på vilket sätt deras oro och tankar kom fram hjälpte oss i vår förståelse av deras upplevelser (Smith et al, 2009, s83).

I steg tre kunde vi, utifrån de kommentarer och koder vi funnit under steg två, utveckla framträdande teman, se tabell 1. Därefter, under steg fyra sökte vi kopplingar mellan de olika teman vi utvecklat i syfte att se hur våra teman passar ihop. Vi har behandlat varje vittnesmål unikt såtillvida att vi läst dem var och en för sig även om vi haft med oss det vi funnit i de tidigare vittnesmålen. Det är, inom IPA, tillåtet att låta nya teman växa fram under tiden som mer material läses. I det sista steget i arbetet med materialet sammanfattades temana till övergripande mönster (Smith et al, 2009, s91-101).

Vid kodningen önskade författarna skapa ordning i materialet och efterhand som koderna växte fram gavs de olika färger och dessa blev sedan till teman (Smith, Jarman & Osborn, 1999). Anledningen till detta tillvägagångssätt var att få en överblick över vad som står i

texterna vilket möjliggjorde för författarna att arbeta vidare med dessa i analysdelen (Lindgren, 2014). Allt eftersom det uppkom nya koder i vittnesmålen, lästes texterna igen och processen upprepas för att inte gå miste om några koder eller särskilda uttryck, vilket också är en viktig poäng inom kvalitativ analys (Smith et al, 1999). När inga ytterligare koder gick att finna upplevdes texterna färdigbearbetade (Lindgren, 2014). Nedan ses de fyra teman samt tillhörande koder som påträffats i samband med läsningen av materialet.

Tabell 1.- Koder och teman vi funnit i materialet

KODER	TEMAN
Sexuella trakasserier Diskriminering Förminskning Mobbning Förlöjligande Förnedring	Kränkning
Tystnadskultur Normer Strukturer Humor	Jargong
Antastning Relationer Makt Ta sig frihet	Manlig Dominans
Skuld Skam Motstånd	Inställning

Kommentar: Tabellen visar de koder och teman vi funnit i materialet.

Första temat *KRÄNKNING* beskriver de olika typer av kränkningar som förekommer i materialet, bland annat sexuella trakasserier, diskriminering, mobbning. Temat *JARGONG* tar upp den miljö som präglar polisen i form av hur saker uttrycks inom polisen samt hur en upplevd och påtaglig tystnadskultur präglar miljön. Normer och strukturer som finns inom polisen och som upplevs skadliga går även det att finna under temat jargong. Under tredje temat behandlas *MANLIG DOMINANS* där mönster av hur de manliga poliserna utnyttjar sin

makt och tar sig friheter samt hur den uttrycks i relationen mellan kollegor. Det sista temat handlar om kvinnornas *INSTÄLLNING* till sina upplevelser och hur utsattheten ter sig och skildras i vittnesmålen, såsom känslor av skuld, skam och motstånd.

4.4 Studiens begränsningar

Att utgå från IPA som metodansats i en studie eller uppsats handlar om att författaren vill analysera individers upplevelser och erfarenheter. Det bästa sättet att närma sig deltagares upplevelser är att genomföra semistrukturerade djupintervjuer (Smith et al, 2009, s57). Intervjuerna möjliggör för författaren att få en så detaljerad berättelse om fenomenet som möjligt. Detta sker genom dialog och intervjuaren kan anpassa sina frågor efter vilka svar hen får. Det ger också en möjlighet för deltagaren att få tänka och reflektera kring sina upplevelser och erfarenheter (Smith et al, 2009, s57). Denna uppsats bygger på text som redan är nedskriven utan någon möjlighet för oss författare att ställa följdfrågor eller be kvinnorna utveckla sina tankar kring de sexuella trakasserierna de varit utsatta för. Detta skulle kunna innebära en möjlig begränsning vid analysen som följer på detta kapitel. Individer är formbara, så även berättelser och en invändning mot IPA är att berättelser som studeras kan vara en reflektion över det upplevda och inte det på riktigt upplevda (Smith et al, 2009, s189). Det finns av den anledningen ingen möjlighet för oss att i efterhand kontrollera att de vittnesmål om sexuella trakasserier som kommit fram genom #nödvärn -upproppet inte är påverkade av andra berättelser.

4.5 Trovärdighet och tillförlitlighet

Det går inte att veta om vittnesmålen som analyseras i denna uppsats stämmer överens med verkligheten eftersom vi bara har den ena partens version. Vittnesmålen har tagits upp i samband med övriga #metoo- debatten och enligt vår syn skiljer sig de polisanställdas vittnesmål inte från de som lämnats in inom andra yrken och av andra kvinnor. Vi ser inte att det funnits någon anledning för de vittnande polisanställda att inte tala sanning utifrån sina upplevelser och att vi därigenom skulle misstro dem. Vi anser därmed att tillförlitligheten är hög (Bryman, 2008 s351-353).

Då författarna analyserar skriven text, som finns tillgänglig offentligt är trovärdigheten hög i och med att det i efterhand går att kontrollera att vi studerat det vi påstår (Bryman, 2008, 352). Fejes & Thornberg (2015, s159-160) delger ett antal kriterier som bör vara uppfyllda för att kunna bedöma kvaliteten på en kvalitativ studie. Det är av stor vikt att visa känslighet inför den information som deltagarna i studier vidarebefordrar till forskare och användningen av deras material bör ske respektfullt. Det krävs ett stort engagemang för att genomföra en studie väl och i det ingår att analysen är väl genomförd och korrekt tolkad. Alla steg i en studie ska redovisas och forskaren visar därmed transparens för processen. Forskaren bör alltid fundera på om studien är viktig och ger läsaren något av vikt (Fejes & Thornberg, 2015, s159-160).

4.6 Etiska överväganden

Grunden i all forskning är att den ska ske med öppenhet och transparens (Vetenskapsrådet, 2011). Detta kan dock krocka med det integritetsskydd som informanter och deltagare i studier åtnjuter. Deltagare i studier har rätt till information om studiens syfte och vilka villkor som gäller för deras medverkan, de ska samtycka till medverkan och kan dra tillbaka sitt samtycke när de önskar. Konfidentialitetskravet innebär att de har ett anonymitetsskydd och att deras uppgifter behandlas med sekretess. Med det sista kravet menas att deltagarens uppgifter enbart får användas i vetenskapligt syfte (Vetenskapsrådet, 2011).

Vi har i vår studie inte haft kontakt med några informanter då vi enbart tagit del av deras vittnesmål. Dessa vittnesmål återfinns i ett dokument vilken är en offentlig handling samt är tillgängligt för allmänheten på den blogg som hör till #nödvärn. För att ytterligare försäkra oss om att vi har rätt att ta del av alla berättelser har författarna varit i kontakt med en av grundarna till #nödvärn. Hen har fått information om vad studien syftar till och har gett oss tillåtelse att läsa och använda oss av vittnesmålen i vår studie. I uppropet fanns tidigt en uppmaning till kvinnliga polisanställda att anonymt dela med sig av sina erfarenheter av sexuella trakasserier inom polisen i syfte att dessa ska offentliggöras som ett led i att skapa förändring. Initiativtagarna informerade även informanterna om att dokumentet med vittnesmål kommer att anses vara en offentlig handling och rikspolischefen skulle uppmärksammas på uppropet och alla vittnesmål. Vidare finns i uppropet en uppmaning från initiativtagarna en önskan om att oberoende forskare ska med utgångspunkt av vad som framkommit i vittnesmålen genomföra oberoende forskning om situationen inom polisen.

Anonymitetskravet är uppfyllt då alla vittnesmål var anonymiserade redan då vi fick tillgång till dem. Författarna vet därmed inte vilka personerna bakom vittnesmålen är.

Sammanfattningsvis har metodkapitlet visat att i studien används en fenomenologisk tolkande metodologisk ansats- IPA. Detta i syfte att tolka kvinnliga polisers upplevelser och skildringar av sexuella trakasserier. Urvalet består av vittnesmål från #nödvärn som beskriver egenupplevda händelser under 2000-talet. Studiens begränsningar har beskrivits som att författarna hade haft möjlighet till en fördjupning av svaren om ett antal djupintervjuer utförts. Denna studie har istället haft möjlighet att med det stora antalet vittnesmål kunna visa att sexuella trakasserier är ett strukturellt problem inom polisen.

5 Resultat och analys

I detta kapitel presenteras resultaten författarna fann vid kodningen och tematisering av materialet. För att göra resultatet överskådligt kommer varje tema presenteras vart och ett för sig med citat samt ibland utdrag ur längre citat. I de flesta citat som redovisas i resultatdelen gick det att finna flera olika koder och teman, men de kommer endast att diskuteras utifrån det tema det presenteras under. I kapitlet kommer analys av resultatet redovisas löpande i texten.

Kapitlet ämnar besvara studiens forskningsfrågor *hur uttrycks och upplevs sexuella trakasserier och andra kränkningar av kvinnliga anställda inom polisen? samt hur skildras upplevelserna i vittnesmålen?* Till grund för tolkningen av resultaten ligger det teoretiska ramverket och de teoretiska begrepp samt den tidigare forskning som presenterats. Kunskapen om kulturen och miljön inom polisen bidrar till hur vi tolkar kvinnornas upplevelser som finns beskrivna i vittnesmålen och som fortsättningsvis citeras i kapitlet. Även förståelse för hur kårandan och tystnadskulturen försvårar för kvinnor inom polisen att anmäla och säga ifrån till manliga kollegor som utsätter dem för trakasserier ligger till grund i våra tolkningar. Kunskapen om hur sexuella trakasserier kan uppstå och vilka förutsättningar som råder i dessa organisationer är även de viktiga för vår förståelse och tolkning av resultaten.

I ett flertal av citaten förekommer uttryck och till viss del slang som används inom polisen, se bilaga 1 för ordlista. De felstavningar som förekommer i vissa citat har författarna till studien medvetet inte redigerat utan låtit stå kvar för att inte ändra i materialet.

5.1 Kränkning

KRÄNKNING beskriver studiens första tema och innehåller de kränkningar som uttrycks och skildras i materialet. Även om #metoo och #nödvärn syftar till att uppmärksamma sexuella trakasserier var det långt ifrån den enda typ av kränkningar som uttrycks i vittnesmålen. Utöver sexuella trakasserier har författarna under detta tema funnit vittnesmål som uttrycker diskriminering och övergrepp. Förnedring och härskartekniker gentemot kvinnorna förekommer också i detta avsnitt och det tolkas som att det används både för att förstärka det maskulina hos manliga poliser, men även för att bibehålla den manliga överordningen.

Följande citat innehåller uttryck för sexuella trakasserier. De första två citaten visar två olika typer av trakasserier där det första citatet ger uttryck för att kränkningen består av att mannen tar på henne, det andra citatet visar hur mannen på ett mer rättframt sätt uttrycker sig. Dessa två citat visar även maktförhållandet som finns mellan äldre manliga poliser och yngre kvinnliga poliser och som kan leda till svårigheter att säga ifrån:

2010, Jag var nybakad polis och gick in till FU-ledaren för att diskutera ett ärende. Han valde att ”lekfullt” peta på mig och kommentera att min grovmaskiga stickade tröja hade varit mycket finare om jag skippat linnet under. (Nödvärn, 2017, s25)

2006, Jag gjorde min aspirantutbildning. Jag fick direkt frågor om jag hade någon relation. Jag bestämde mig för att stå upp för den jag är och berätta att jag är homosexuell. Därefter följde sex månader i en radiobil tillsammans med min handledare. Han frågade ofta ut mig kring detaljer om mitt sexliv. Han uppmanade mig också att ha sex med honom på kommande fester och i samma mening tydliggjorde han att jag skulle tänka över svaret noga eftersom det var just han som skulle godkänna eller inte godkänna min aspirantutbildning. Efter utbildningen, när jag var fast anställd, tog jag upp detta med chefen för stationen. Detta skulle lösas internt var hans svar. Min handledare blev sedermera inre befäl och jag flyttade på mig. (Nödvärn, 2017, s20).

2010, ...Han säger då att jag bara kan säga till om jag skulle vilja ligga. Jag blev så paff och obekväm att jag låtsades att jag inte hörde. Efter mitt ignorerande av hans svar började han använda ren härskarteknik mot mig. Hälsade inte, lyssnade inte när jag pratade utan avbröt tydligt inför andra, tilltalade alla andra förutom mig, upprepade mina förslag som om det var han som sagt dem... (Nödvärn, 2017, s28)

De två första citaten ovan belyser som sagt maktförhållandet mellan äldre män och yngre kvinnor, vilket leder till att kvinnorna hamnar i underläge och får svårt att freda sig. I det tredje och sista citatet fortsätter kränkningarna efteråt i form av att mannen utövar härskartekniker och ignorerar kvinnan. Detta kan tolkas som att det manliga machoideal som råder inom polisen visar sig i form av att mannen inte vågar be om ursäkt för att han gjorde fel och därmed visar sig svag.

Följande två citat ger exempel på diskriminering som förekommer i studiens material och som visar på hur stark den manliga normen inom polisen är:

2017, Jag och två kvinnliga kollegor erbjöds "samtalshjälp" när två manliga chefer efter en utredning ansetts ha utövat ett dåligt ledarskap. Männerna erbjöds fortbildning och är kvar i högsta ledningen i regionen. Vi kvinnor försattes i frysboxen. På ett möte för tre veckor sedan sa samma person som erbjöd oss "samtalshjälp", en högt uppsatt kvinnlig polischef, åt mig att flytta från konferensbordet eftersom det skulle komma in "fler gubbar" som behövde få plats. När konferensbordet senare visade sig ha två lediga platser kvar erbjöds jag att flytta tillbaka. Jag svarade Tack, men jag trivs bra i hundgården. (Nödvärn, 2017, s21)

2001 Jag sökte för många år sen en tjänst i en större stad. Just den enheten hade aldrig tidigare haft en kvinnlig polis. På intervjun fick jag frågor som: tål du att se blod, är du stark nog att avfira ett vapen och kan du hantera en spade (i arbetsuppgifterna ingick det en viss mängd användning av en spade). Jag är ganska säker på att killarna som sökte samma tjänst inte fick den typen av frågor. (Nödvärn, 2017, s22)

I båda citaten ovan förmedlas en bild av hur mannen är norm och hur mäns förmågor, kunskaper och relevans inom yrket upplevs viktigare än kvinnors. Det förväntas inte av kvinnorna att de ska tåla att utsätta sig för jobbet som polis eller att de ska klara av att leva upp till den manliga normen.

Även följande citat visar en kränkning där kvinnan samtidigt gör motstånd mot mannen:

2013, PHS, En kille som är i samma arbetsgrupp som jag drog väldigt ofta sexuella skämt och kom med antydningar. Då jag reagerade starkt vid alla dessa tillfällen tyckte han förmodligen att det var mycket roligare, trots att jag vid ett flertal tillfällen sagt rakt ut till honom att jag inte tyckte att hans antydningar och skämt var roliga. En dag när jag satt i aulan och väntade på att en föreläsning skulle börja efter en rast kom han och satte sig bredvid mig. Efter en kort stund tittade han ner på mina jeans och stoppade ner sitt ena finger i ett av hålen jag hade i dem. Han drog runt fingret på min bara hud och sa ”du har ett hål där”. Det var så fruktansvärt kränkande. Gjorde aldrig någon anmälan. (Nödvarn, 2017, s21)

Citatet ovan visar att trots att kvinnan gör motstånd och säger ifrån fortsätter mannens kränkningar vilka övergår till att bli fysiska i och med att han tar på hennes ben genom jeansen. Han visar ingen respekt för kvinnans ifrågasättande av hans beteende vilket ytterligare spär på känslan av att känna sig kränkt. Även detta kan tolkas som att rollen poliser skolas in i ingår det att aldrig visa sig sårbar och svag är därmed ökar svårigheten för mannen att backa från sitt beteende.

I vissa av dessa citat samt i materialet i stort går det inte att utläsa vilken reaktion kvinnan visade när incidenten inträffade, men vid citatet där kvinnan gjorde passivt motstånd i form av att hon ignorerar mannen blir hon även här fortsättningsvis utsatt och som hon själv uttrycker det, för härskarteknik. Det som också går att läsa i citaten är hur tydligt maktperspektivet och maktförhållandet ställs på sin spets mellan aspiranten och hennes handledare då han förklarar för henne att det är han som kommer att godkänna henne eller inte. I samtliga citat ovan förutom två har kränkningarna en sexuell innebörd, såsom kommentarer om tjejer med stora

tuttar, frågor om kvinnans sexliv, att kvinnan kan säga till om hon vill ligga samt kvinnan som borde ha skippat linnet.

Den bild av kränkningar som framkommer i materialet och som återfinns under temat kränkning består både av sexuella trakasserier, diskriminering, mobbning och härskartekniker. Kvinnornas beskrivningar av dessa upplevelser handlar om sexuella kränkningar, sexuella kommentarer, inviter och diskriminering. Kränkningarna kan tolkas som en del av ett maktutövande män utsätter kvinnor för i syfte att begränsa deras arena och kontrollera kvinnorna till förmån för sin egen överordning. Om kränkningarna upphör finns en påtaglig risk för männen att deras plats i polisens hierarki går förlorad. Den nedlåtande syn på kvinnor som förekommer inom polisen blir tydlig genom de kränkningar som påträffas och är tydliga i citaten ovan såväl som i materialet i sin helhet (Nilsson & Westin, 2004).

Kränkningarna som kvinnorna ger en bild av kan tolkas genom den dikotomi som Hirdman (1988, s7) tar upp i sin beskrivning av genussystemet. Denna dikotomi känns igen på den isärhållning av könen som uppkommer genom kränkningarna kvinnorna utsätts för. Som ett sätt att distansera sig från kvinnorna som jämbördiga kollegor används kränkningarna för att markera sitt övertag över dem inom polisen. Genom att utsätta sina kvinnliga kollegor för kränkningar håller männen isärhållningen från kvinnorna stark och legitimerar och befäster därigenom den manliga normen samtidigt som könets ordningsstruktur hålls intakt (Hirdman, 1988).

Genom att låta kvinnorna ta en jämlik plats inom polisen riskerar dikotomin att försvagas och därmed blir den manliga normen mindre legitim (Hirdman, 1988, s33). Dikotomin återföder ytterligare isärhållning, och det är den manliga normen inom polisen som återföder denna dikotomi. Det går med anledning av detta att tolka det som att det finns ett starkt syfte för män som önskar att genusstrukturerna inom polisen bör fortgå, så länge de gör det inordnar sig kvinnor sin underordnade position. Hirdmans (1988, s16) diskussion om genuskontraktet där män och kvinnor omedvetet iklär sig rollen som förväntas av dem utifrån det kön de tillhör visar att resonemanget ovan om isärhållningen sker omedvetet av männen. Att könsstrukturer fortgår beror på de fördelar män tillgodogör sig då kvinnor underordnar sig deras överordning (Connell, 2008, s117). En manlig polis har på ytan de attribut som behövs för att leva upp till det manliga idealet som de flesta män strävar efter, den hegemoniska maskuliniteten. Bilden av en manlig polis är att de ska vara stora, starka, och modiga och de

som inte kan leva upp till denna bild kan ändå utnyttja fördelarna som kommer med mannens överordning genom sin delaktighet i att göda det manliga idealet. Delaktigheten i det hegemoniska projektet minskar rädslan för att inte uppfattas som en riktig man (Connell, 2008, s117).

Det är i kontakten med kvinnorna som männen lägger sig till med ett aggressivt beteende och därmed dikterar villkoren för kvinnorna som får agera sexobjekt och det går att tolka citaten ovan som att kvinnorna blir testade av männen i syfte att se om de tål den manligt kodade miljön som förekommer (Kanter, 1993 s224-235). När en kvinna infinner sig i en situation med en eller flera män tar mannen ofta positionen som inofficiell ledare och genom att komma med sexuella inviter stärker han sin manlighet genom att visa upp sin maskulina sida (Kanter, 1993, s223).

Att kränkningar inom polisen förekommer i den utsträckning det enligt materialet gör kan vara ett tecken på den tystnadskultur som finns inom polisen och som hämmar enskilda poliser från att våga anmäla och säga ifrån (Ekenvall, 2008). Svårigheten att anmäla torde gälla både de som utsätts och de som ser vad som händer utan att säga ifrån. Utifrån materialet att döma och hur dessa uttrycks av kvinnorna är kränkningar relativt vanligt förekommande inom polisen och det går att tolka det som att det finns en rädsla och ovilja att anmäla på grund av de följder som kan komma därefter. Om tystnadskulturen inom polisen inte varit så utbredd och det fanns en kultur av att istället stå upp för varandra och att inte acceptera vilket beteende som helst finns det anledning att tro att kränkningarna skulle vara färre. Det går även att hänvisa förekomsten av kränkningar till den solidaritetsnorm som finns inom polisen och som bland annat innebär att poliser inte bör kritisera varandra. Det ökar svårigheten för kvinnan att freda sig av rädsla för att anses vara illojal mot kollegan (Ekman, 1999).

Sammanfattningsvis under detta tema visas det på hur kränkningarna uttrycks inom polisen och hur de förekommer under olika förtecken såsom sexuella trakasserier, diskriminering och härskartekniker. I de flesta citat i materialet används dock sexuella kommentarer som ett sätt att kränka kvinnan och det är tydligt att kränkningar används som ett uttryck för makt. Kränkningarna kan tolkas som en följd av det manliga ideal som råder där rädslan över att inte räknas som en riktig man är större än att misstas för att vara sårbar. Tystnadskulturen och rädslan för att anmäla och säga ifrån inom polisen kan vara en orsak till att kränkningarna

fortgår. Hade inte poliser varit så lojala och solidariska med varandra går det att tänka sig att dylikt beteende som påträffats i materialet inte hade förekommit i den utsträckning det gör då fler hade vågat säga ifrån.

5.2 Jargong

Det andra temat i denna studie beskriver den *JARGONG* som kvinnorna uttrycker samt skildrar i materialet och som förekommer genom bland annat sexistiska och grova skämt samt en nedlåtande kvinnosyn. Under temat jargong blir även normer och strukturer inom polisen synliga.

I följande tre citat blir jargongen inom polisen synlig. Alla tre citat visar att skämten som beskrivs har en sexuell prägel.

2017, Äter lunch med manliga kollegor och två kvinnliga när #metoo-kampanjen tas upp. Det skämtas brett och talas om att ”man vågar ju knappt följa med på handbollsmatcher med sin dotter längre” (underförstått på grund av alla mammor och tonårstjejer). Jag och mina kvinnliga kollegor blir bemötta med hånskratt och flams när vi försöker föra en dialog kring ämnet. En manlig kollega utbrister ”Äh! Våga tafsa!” När jag direkt konfronterar hans utspel korrigerar han sig snabbt och säger ”Jag menade min flickvän”. Det var tydligt att det var en efterhandskonstruktion och att han menade något annat när han började. Det slutade med att vi kvinnor gick därifrån. (Nödvärn 2017, s21)

2013, En morgon när jag kom till jobbet låg ett fulbeslag med diverse sexleksaker på mitt skrivbord. Jag betraktar mig som rätt ”tålig” och gjorde ingen grej av det, men i efterhand har jag funderat över hur vidrigt det egentligen var. Dels själva incidenten, men även det faktum att man (jag) har normaliserat sådana här händelser så länge! (Nödvärn, 2017, s 24)

2007, Jag satt i en näpobuss och skulle på en Romeokommendering. Mina fem manliga kollegor diskuterar glatt hela vägen från polishuset till insatsen vilken som är det perfekta kvinnokroppen att ”sätta på”. De kommer slutligen fram till

att det är en torso... Inget huvud som kan prata och inga armar och ben som kan fladdra eller göra motstånd. Jag sa ingenting. (Nödvärn, 2017, s25)

I samtliga citat ovan syns tydligt den sexistiska jargong som tidigare studerats och konstaterats förekommer inom svensk polis (Nilsson & Westin, 2004). Trots att det finns en sexuell prägel i citaten har det tolkats som en del av den jargong som förekommer snarare än just sexuella kränkningar. Det går att tolka innehållet i citaten som ett exempel på dikotomi i syfte att hålla isär könen och för män att markera sin överordning. Kvinnorna i citaten har rätt att vara på arbetet på lika villkor som männen men för att upprätthålla den manliga dominansen behöver männen särskilja kvinnorna ifrån sig (Hirdman, 1988, s7). Genom att skämta om kvinnor med en sexuell prägel bygger de den manliga gruppen starkare. Haake (2011) menar att det råder en ”gubbig” stämning inom polisen där förnedrande humor och en skev kvinnosyn förekommer bland anställda. Att använda sexistiska skämt kan även vara ett sätt för manliga poliser att hävda sin maskulinitet och att visa sig sexuellt potent. Bilden av en riktig man är att de alltid är redo för sex och manlighet tillsammans med en stark sexualdrift hänger tätt samman. Manliga poliser utgör för många själva sinnebilden av en riktig man och en sexuell och grov jargong fyller en funktion i försöket att leva upp till detta manliga ideal. De män som trots allt har svårt att helt leva upp till idealet, den hegemoniska maskuliniteten, har dock allt att vinna på att uppmuntra till att idealet lever vidare genom de fördelar som följer med rådande könsstrukturer (Connell, 2008, s118). Det blir även tydligt hur starkt förankrade könsstrukturerna och den manliga normen är inom polisen genom citatet där kvinnan menar att ”...men även det faktum att man (jag) har normaliserat sådana här händelser så länge!”.

Flera kvinnor vittnar även om händelser där normer och strukturer inom polisen blir tydliga. Följande citat är exempel på det:

2016, Två av mina manliga kollegor gav mig liknande feedback: ”Kunnig, duktig polis, man känner sig trygg med dig trots att du är tjej... Ja du förstår vad jag menar”. Det sista kom efter att jag förmodligen gjorde en grimas och höjde på ögonbrynen. Spontant tror jag att alla kvinnliga kollegor har många liknande ”små-händelser” men som bara passerar oss utan att det läggs på minnet just för att det väldigt ofta susar förbi meningar av den här typen. (Nödvärn, 2017, s35)

2014, En manlig kollega är frånskild och bitter på alla kvinnor. Han kommenterar någon han föraktar med att personen betar sig som en jävla kärring. Jag är som ofta ”den jobbiga rödstrumpan” och ifrågasätter hans ordval. Han säger igen, med eftertryck, ”jo som en jävla kärring”. Utöver detta präglas arbetsplatsen av en kultur där kvinnor måste jobba dubbelt så hårt för att duga. Och ”vad ska ni göra om det händer något?” har jag hört mer än en gång. Ja du kära manliga kollega, det brukar gå utmärkt! (Nödvärn, 2017, s35)

Båda dessa citat ger uttryck för mannen som norm inom polisen. I det första citatet menar kvinnans kollegor att hon kan vara en bra polis trots att hon är kvinna. I det andra citatet framgår det att mannen inte litar på att kvinnor klarar av att reda upp olika situationer de kan hamna i under tjänstetid.

Många poliser uppfattar skämtande som ett sätt att få ventilera upplevelser de varit med om på jobbet även om det betyder att skämtandet går över gränsen (Granér, 2014). Men att skoja med någon är bara roligt om den det skojas med tycker likadant. Följande citat visar hur den polisiära jargongen och humorn tillåtits passera en gräns:

2011, Jag började på min drömtjänst. Jag var överlycklig, detta var anledningen till varför jag blev polis. Det började nästan direkt när en gubbe på nya enheten raggade på mig på 112-festen. Jag fick tydligt markera att jag inte var intresserad. Några dagar sedan bad han om ursäkt för sitt påflugna beteende. Det gick några veckor men sedan var han igång igen. Han antydde gärna då jag var med honom på jobb eller inne på hans kontor att han minsann var väldigt välutrustad. När det var dags för den årliga resan med arbetsplatsen var ”snuskgubben” tydligen ”reseledare”. Han skickade ut ett mail till alla där det stod att han eftersom han var reseledare hade rätt att välja först vem han skulle bo med och självklart paxade han mig. De andra manliga kollegorna skulle få köra tuppfäktning om vem som skulle bo med de andra tjejerna. Jag var ledig och såg mailet två dagar senare än alla andra. Jag blev fly förbannad. Ingen hade reagerat på mailet. Jag snackade med chefen som blev nervös och stressad. Han tyckte inte att jag skulle göra någon stor grej av detta, ”Han skämtade ju bara, du vet ju hur han är”... (Nödvärn, 2017, s62)

Hirdman (2001, s65) menar att vara man är att inte vara kvinna. Att vara man kan också innebära att vara normbärande, framför allt inom den kontext som studeras i denna studie. För att vara en man och inte en kvinna blir det viktigt för dessa poliser att tydligt hålla isär det manliga och kvinnliga och därmed minimera risken att ses som feminin. Kvinnor som bryter genusordningen och arbetar i en manlig miljö får ofta höra att de till exempel "...kör bil som en hel karl!". Denna typ av isärhållande och uttryck kan ses som ett förakt mot- och en skam inför det kvinnliga (Hirdman, 2001, s68).

Att vara man handlar också om att vara stark och klok, motsatsen till att vara svag och dum (Hirdman, 1988, s12). Båda de första egenskaperna är egenskaper vilka kännetecknar en bra polis, oavsett om det handlar om en man eller kvinna. Tidigare forskning gör gällande att en polis bör vara stark, modig, ha humor och tåla att bli skämtad med, hen får inte vara feg eller försiktig, alltså inneha typiska attribut förbehållet kvinnor (Granér, 2014). Vid nästan samtliga citat under aktuellt tema har männen varit flera vid tillfällena kvinnorna vittnar om och det är tydligt hur de manliga poliserna skrattar och därigenom backar upp varandras uttalanden. Kvinnorna i citaten gör i en övervägande del av exemplen i materialet ingenting när de utsätts för kränkningarna. Detta kan ses som ett sätt kvinnorna förväntas agera på, utifrån förväntningar på hur kvinnor bör vara, och är en del av det omedvetna genuskontraktet (Hirdman, 1988, s16). Både männen och kvinnorna återskapar och upprätthåller könsrollerna och könsmodellerna genom det sätt de agerar på.

De kvinnor som vittnar i citaten är nästan samtliga av dem ensamma bland män och det skulle kunna innebära en ökning av männens självmedvetenhet. Kvinnans existens hotar den tidigare gruppgemenskapen, och som ett försök att skydda den och skapa en vi- känsla kan männen använda humor och en sexistisk jargong som ett sätt att förmedla det. Det är tydligt hur de manliga poliserna i citaten ovan samt i materialet i övrigt visar upp sina maskulina förmågor då kvinnor är närvarande (Kanter, 1993, s223-224). I dessa förmågor ingår bland annat sexuella förmågor. Kamratskapen mellan män i manligt dominerade organisationer bygger många gånger på prat om kvinnor, sex och erövringar, men även om andra förmågor de har både inom och utom yrket (Kanter, 1993, s223).

Sammanfattningsvis under temat visas jargongen främst genom en nedsättande kvinnosyn och grova sexistiska skämt. Tidigare forskning visar att det inom polisen är tydligt att äldre kollegor fostrar in yngre kollegor i kulturen (Ekman, 1999). Det skulle kunna förklara att den

jargong som förekommer mot kvinnliga kollegor inom polisen och som verkar utbredd har lett till en normalisering av beteendet bland alla anställda. Jargongen och normaliseringen som båda ges uttryck för i citaten och vittnesmålen beror därför sannolikt på bilden av att det råder en rå men hjärtlig stämning inom kåren och att det är något varje polis bör tåla (Granér, 2014).

5.3 Manlig dominans

Tredje temat som analyseras i denna studie är *MANLIG DOMINANS*. I flertalet vittnesmål finns uttryck för en manlig dominans i trakasserierna och kränkningarna. Dominansen utmärker sig bland annat i form av att män tar sig friheter att komma med sexuella inviter, att kommentera kvinnors utseende eller ta på deras kroppar. En annan viktig aspekt som gick att finna var makt, att männen uttrycker sin makt och förstärker sin manlighet eller bilden av sin manlighet genom att utsätta kvinnliga kollegor för kränkningar.

Följande två citat visar hur män använder sexualitet som ett sätt att befästa sin makt och manlighet:

2015 – 2016, Vid en stafettkörning träffade jag en kollega i någon mycket kort stund. Efter det letade han reda på mig på Facebook, skrev på messenger och kom med ”skamliga förslag”. Jag förklarade att jag har pojkvän varpå han skrev att det gör väl ingenting. Denna manliga kollega har även själv fru och två barn. Det blev tyst sedan och jag hörde ingenting förrän jag började jobba på annan ort ett år senare och då jobbade han där och började skriva igen. Samma person har stött på och varit på andra kollegor och skickat bild på sitt kön till en målsägare. Jag har inte gått vidare med att han skrivit till mig men andra kollegor som vetat om detta har berättat för hans gruppchef och nu har även jag pratat med gruppchefen. (Nödvarn, 2017, s21)

2009, En radiobilskollega visade nakenbilder på sin unga älskarinna samtidigt som han frågade mig om vi skulle kunna ”byta kroppsvätskor” med varandra. En annan kommenterade dagligen mitt utseende samtidigt som han stod alldeles för nära och tittade på helt fel ställe. (Nödvarn, 2017, s23)

I båda citaten ovan kommer de manliga poliserna med sexuella inviter och visar i inget av fallen någon hänsyn till kvinnans inställning till frågorna. Männerna tar sig därmed stora friheter när de ställer dessa frågor och sätter sin egen sexualitet främst. Österlind & Haake (2010) menar att poliskulturen är baserad på maskulina och manliga värderingar. Utifrån det kan man tolka texten som att männen i citaten ovan stärker sin manlighet och sexualitet genom att komma med sexuella förslag. I organisationer där kvinnor är i minoritet i relation till män kan män i sin kontakt med kvinnor uppvisa en överdriven sexuell aggression i form av sexuella inviter och andra sexuella anspelningar (Kanter, 1993, s223-224) vilket stämmer väl överens med uttrycken i citaten ovan.

Det finns i materialet tydliga tecken på en maktstruktur inom polisen där äldre manliga kollegor utsätter yngre kvinnliga kollegor för kränkningar av olika slag. Det är viktigt att förstå att yngre poliser står i en stark beroendeställning till de äldre inom kåren då de äldre under aspirantens praktikperiod har till uppgift att bedöma hur väl aspiranten klarar att utföra sina arbetsuppgifter och om de är redo att börja arbeta som polis. Detta kan påverka de yngre polisernas reaktioner på det som händer samt huruvida de väljer att anmäla trakasserier och kränkningar:

2009, Under min aspirant hade jag ett manligt inre befäl som alltid klädde av mig med blicken så fort jag kom in i ett rum och roade sig med att kommentera mitt utseende på alla möjliga sätt. En dag i slutet av min praktik när jag var på väg in till omklädningsrummet ställde han sig i korridoren och blockerade min väg. Han sa: "Man kan väl få sig en kram", kramade mig och passade samtidigt på att ta mig på rumpan. Jag blev så ställd att jag förblev helt passiv. I avrapporteringsrummet intill satt en manlig kollega och såg allting. När jag kom in efter att ha rustat på sa kollegan som sett allt att han hade reagerat på händelsen och att det inte var okej. På grund av min beroendeställning som aspirant valde jag att låta det bero. Att den manliga kollegan som såg allt bekräftade att detta inte var ok räckte för mig just då. Jag har i efterhand fått reda på att detta befäl tidigare utsatt andra kvinnliga aspiranter och kollegor för betydligt värre saker, som dåvarande myndighet sopat under mattan och tystat ner genom omplaceringar. Mig veterligen jobbar han fortfarande kvar som polis. (Nödvärn, 2017, s26)

2008, På min första jobbfest efter aspiranten stod jag och min aspirantkollega och rökte tillsammans med ett polisbefäl. Mitt i samtalet tar polisbefälet tag med en enhandsfattning över min mun och pressar ihop mina läppar så jag varken kan prata eller röra mig. Han ”lilla gumman-ade” mig. En mycket obehaglig upplevelse. Min aspirantkollega blev förbannad och knuffade bort polisbefälet och undrade vad fan han höll på. Polisbefälet blev såklart mycket kränkt över det och ville slåss med min aspirantkollega som ”två män”. (Nödvärn, 2017, s22)

Båda dessa citat visar maktförhållandet mellan aspiranterna och de äldre, manliga kollegorna. Inom polisen är hierarkin tydlig och viktig, med hjälp av färgen på axelklaffarna till uniformen går det snabbt för en polis att se om hen befinner sig högre eller lägre i rang än andra. Ju högre upp i hierarkin och desto längre en polis arbetat desto mer guld på axlarna. Utifrån kunskap om polisens interna hierarki samt om den manliga norm som råder blir den manliga dominansen i materialet tydligt.

Även äldre, färdigutbildade poliser eller polisanställda blir utsatta för samma manligt dominant beteende vilket följande två citat visar:

2008, Jag gick en utbildning inom polisen för några år sedan. Sista kursdagen skulle vi kursdeltagare och instruktörer ses på ett ställe i stan, ta en öl och fira att vi alla blivit godkända på utbildningen. Jag stod i baren för att beställa när en av instruktörerna ställer sig bredvid och säger att jag ser riktigt ”knullbar” ut ikväll. Jag frågar vad han menar med det. Då ler han och säger att han just för stunden funderar på hur han ska lyckas slå ner mig och dra hem mig i håret utan att de andra märker något. Jag tappade totalt lusten för att vistas i samma byggnad som honom resten av kvällen och åkte hem. (Nödvärn, 2017, s25)

2017, Blir tillsagd av en manlig kollega att jag är för kort (är 167 cm) och har för få tjänsteår för att få tilltala honom. Han är arg och skriker. (Nödvärn, 2017, s51)

I det sista citatet syns exempel på den hierarki och vikten av antal tjänsteår som råder inom polisen.

Det som skiljer temat manlig dominans från bland annat temat kränkningar utmärker just hur männen i citaten här hävdar sitt överläge gentemot kvinnorna. Detta sker både genom verbala kommentarer likväl som fysiska angrepp. De tar sig friheten att uttrycka sig på ett grovt och ibland skrämmande sätt, det finns även tecken på manliga poliser som utnyttjar sin makt över kvinnliga aspiranter.

Kanske är detta det tema där mäns överordning över kvinnor inom polisen kommer fram allra tydligast sett till det totala materialet. Som redan visats under tidigare teman är mannen som norm stark inom polisen vilket är en följd av de två principer som ligger till grund för genussystemet- hierarki och dikotomi. Under temat manlig dominans visas både hierarkin mellan kvinnor och män tydligt, men även den dikotomi som bidrar till isär-hållningen mellan könen som sker till följd av männens dominanta beteende (Hirdman, 1988, s7). På samma sätt som under tidigare teman uttrycker kvinnorna att de blir handlingsförlamade och tysta som ett sätt att reagera på händelserna. Som tidigare diskuterats kan denna reaktion förstås i ljuset av kvinnors sociala underordning och i och med agerandet återskapas könets maktstrukturer (Hirdman, 1988, s27).

För att vidga bilden av förståelsen över hur denna manliga dominans kan förekomma behöver man titta på det manliga idealet. Connell (1995, s111) menar att en av de viktigaste ingredienserna för att bevara samhällets genusstrukturer är relationer byggda på makt. Dessa relationer ser till att kvinnors underordning och mäns överordning kan fortsätta. Vid två av citaten ovan använder männen sig av kommentarer kring kvinnornas utseende som ett sätt att förminska dem och därigenom hävda sin egen dominans. Det är genom att demonstrera sin makt och genom att ta sig friheter gentemot kvinnorna som dessa män bygger upp sin manliga dominans. Det är också genom denna makt som kvinnornas underordning befästs (Connell, 1995, s111).

För att ytterligare förklara den manliga dominansen inom polisen går det att tolka männen i citaten ovan med att de känner en rädsla för att inte uppfattas som riktiga män. En riktig man är en heterosexuell man och överordnad för kvinnor (Connell, 1995, s116). Förebilden för en riktig man är den man som faller in under den maskulina hegemonin som få män egentligen klarar av att leva upp till. De flesta män uppmuntrar däremot denna maskulinitet då de tillgodogör sig fördelarna som kommer med den, detta gör dem till delaktiga män (Connell,

1995, s117). Det är tydligt hur männen ovan bidrar till att befästa bilden av dem själva som riktiga män. Genom att använda sexualitet och sexuella kommentarer markerar de tydligt sin heterosexualitet och att de inte faller in under kategorin underordnade män där homosexuella män enligt Connells maskulinitetsteori hör hemma (Connell, 1995, s116).

Sammanfattningsvis under temat manlig dominans framkommer en tydlig bild av hierarkin inom polisen som är viktig för att skapa en form av intern ordning poliser emellan. Att de manliga poliserna tar sig friheter och uttrycker sig med att komma med sexuella inviter och förslag samt kommentera kvinnors kroppar och utseende. Detta kan ses som ett sätt att demonstrera sin makt och ett sätt att uttrycka sin manlighet på i form av att alltid vara sexuellt redo och aktiv. Tystnadskulturen och solidaritetsnormen som råder inom polisen (Ekman, 1999) gör det möjligt att den manliga dominansen fortsätter samt normaliseringen av miljö och kulturen inom polisen bidrar även det till att män tar sig friheter gentemot kvinnor.

5.4 Inställning

Sista temat som presenteras i denna studie är *INSTÄLLNING* vilket syftar till kvinnornas inställning till det de utsatts för och hur det skildras i vittnesmålen. Genom detta tema önskar vi svara på vår andra forskningsfråga- hur den upplevda utsattheten uttrycks. Det finns tecken på att flera kvinnor känner både skuld och skam inför det de utsatts för och vid flera exempel i materialet syns det hur kvinnorna själva tar ansvar för den sociala situationen så att ingen ska tappa ansiktet. Skammen som går att utläsa i citaten som följer kan ses som en skam över att bli förnedrade, men även en känsla av skam som uppdagas efter händelsen som visar skammen över att inte ha agerat.

Följande citat belyser hur kvinnorna inte vet hur de ska agera i situationerna, det är tydligt att de blir generade över det som sker samt att de försöker skoja bort händelserna för att undvika att visa sig ledsna eller utsatta:

2014, Jag arbetar på LKC och sitter i ett samtal i ett högprio-ärende. Skriver i händelserapporten för glatta livet så kollegorna ska veta vad vi ska skicka patrull på och vad som sker på platsen. Plötsligt dyker det upp en mening i ärendet, en mening som förminskar mig och ger mig ett smeknamn jag absolut inte valt själv. Meningen kom från Vakhavande befäl. Alla såg, ingen sa något. De

manliga kollegorna skrattade, kvinnorna var tysta. Jag som relativt nyanställd skrattade bort det hela för att skydda mig med kinderna brännande röda.

(Nödvärn, 2017, s25)

2016, Ett betydligt äldre stationsbefäl kommer upp bakom mig när jag sitter och avrapporterar. Han börjar massera mina axlar och säger att jag är stel. Många ser och skrattar nervöst medan jag låter honom massera då jag inte vet vad jag ska säga eller göra. Han gör ofta så med många andra kvinnliga kollegor som reagerar på liknande sätt. Vid ett annat tillfälle sitter stationsbefälet i fikarummet med MIN chef samt några fler manliga kollegor. Stationsbefälet drar i min arm, drar ner mig i hans knä framför alla andra och säger ”mysigt, här ska du sitta”. De andra skrattar och säger ”haha, akta dig för honom, han är gubbsjuk”. Jag blir ställd, skrattar lite och går sedan därifrån. Senare går jag till samma stationsbefäl för att hämta en nyckel till ett övernattningsrum då jag ska sova på stationen. Han säger ”åååh, jag slutar kl 23, lämna dörren olåst så kommer jag på besök”. Jag skämtar bort allt. (Nödvärn, 2017, s19)

I båda citaten ovan blir kvinnan utsatt av äldre män som befinner sig högre upp på den hierarkiska stegen inom polisen, i översta meningen handlar det om ett vakthavande befäl och i det andra om ett äldre stationsbefäl. Det går i citaten inte att utläsa huruvida kvinnorna är äldre eller yngre än männen i varken ålder eller i tjänstear men det är tydligt hur den utsatthet de upplever tar sig uttryck i att de skojar bort det inträffade samtidigt som de känner en skam över sin situation.

En kvinna beskriver i följande citat hur hon och en kollega berättar om ett ingripande för deras vänner och familjer. Den manliga kollegan berättar hur den gripne flirtade med kvinnan och säger ”det var ju på grund av de här!” och pekar på hennes bröst:

2017...Jag trodde mig vara förberedd på kommentaren efter den där första gången, trodde att jag hade övat in ett smart svar, men inte. Jag blev bara tyst och kände mig skamsen inför min familj och vän. (Nödvärn, 2017, s39)

Flera kvinnor i materialet beskriver hur de känner sig förödmjukade av den behandling de fått utstå men att de ändå inte sagt ifrån, de uttrycker det som att de inte funnit sig i situationen och kunnat försvara sig. Även i dessa citat går att utläsa en skam över att inte agera:

2005, Jag började 23 år gammal jobba som passkontrollant inom dåvarande gränspolisens. I utbildningen ingick självskydd och i en övning tränade två manliga kollegor (i 35–40 årsåldern) och jag på någon form av avvisitering. När det var min tur att spela den som blev avvisiterad ställde jag mig med magen vänd mot ett skrivbord, med armarna på bordet och benen lätt isär, så som vi hade blivit instruerade att göra. Plötsligt märker jag att en av kollegorna har ställt sig bakom mig med händerna mot mina höfter och juckar mot min bak, åtföljt av skratt från den andra. Kände mig fruktansvärt förödmjukad och fann mig tyvärr inte snabbt nog för att kunna fälla någon dräpande kommentar. (Nödvärn, 2017, s 20)

Kvinnan i citatet ovan känner sig förödmjukad, både av mannen som juckade mot henne men även av de andra runt omkring som skrattade åt henne. Utan att veta om hela situationen verkar det utifrån vad som går att läsa ur citatet att hon var enda kvinnan i sällskapet vilket betyder att hon befann sig i ett underläge gentemot männen. Även de övriga kvinnorna i exemplen ovan beskriver ett scenario där man kan tolka att de hamnar i ett underläge gentemot männen. De får alla svårt att säga ifrån trots att de inte känner sig bekväma i situationen och det är kanske först i efterhand de uppfattar hur situationen var.

I dessa exempel ovan samt i flera ytterligare citat i materialet kan vi läsa att kvinnorna varit tillsammans med flera män då de blivit utsatta, även om det oftast är en man som var aktiv har de andra legitimerat hans beteende genom att skratta med honom eller att inte säga ifrån. Genom att positionera sig som överordnad mot kvinnorna behåller de den befintliga könsstrukturen på arbetsplatsen.

Ett tydligt framträdande mönster i materialet under temat inställningar som står i stark kontrast till de kvinnor som är beskrivna ovan, är de kvinnor som gör motstånd mot den som utsätter dem för övergrepp och kränkningar av olika slag. Flera kvinnor beskriver sitt motstånd med relativt stor aggressivitet och tydlighet och i inget av citaten som beskriver ett motstånd går att finna någon känsla av skam eller skuld. Dessa citat talar emot bilden av

kvinnan som underordnad mannen enligt Hirdmans genussystem (Hirdman, 1988). De första två citaten visar exempel på verbalt motstånd, medan det sista visar ett fysiskt motstånd:

2013, Gick grundkurs för civila brottsutredare. Sista kvällen kom en av de manliga kurskamraterna fram och såg lite avvaktande ut. Det var fest och flera klasskompisar fanns i rummet. Plötsligt flinar han upp sig: ”Du, jag har undrat en grej rätt länge. Gillar du att slicka fitta eller?”. Jag fann mig: ”Vad jag gillar att slicka eller inte har du fan inte med att göra, ditt as”. Han blev helt röd i ansiktet och låste in sig på toaletten. (Nödvärn, 2017, s21)

2014 - 2015, Den större orten i länet behövde hjälp av en patrull och beslut tas att en ska skickas. Jag är inlagd att jobba med en annan tjej och två killar är inlagda ihop. Chefen får ett samtal från planeringsenheten i länet om att han får skicka in patrullen med de två killarna. Detta vill inte chefen och svarar att ”det går inte, då blir det ju bara tjejer kvar här”. Han beslutar istället att dela på oss så att vi jobbar en tjej och en kille i varje patrull. Jag får sedan åka in och jobba i den större stan. Efter några dagar får jag reda på vad chefen har sagt. Jag blir förbannad och tycker att om han inte tycker att jag klarar jobbet kan han säga det till mig direkt. Jag tar upp det med honom och han förnekar ingenting och jag fick inte heller någon ursäkt. Han står mest tyst medan jag förklarar för honom att det han sagt är helt oacceptabelt och att min respekt har sjunkit för honom. (Nödvärn, 2017, s 45)

Citatet ovan visar förutom kvinnans motstånd även hur motståndet mottas, mannen är tyst och säger varken mot eller försvarar sig.

2002 – 2004, Jag blev antastad av en kursare på PHS under en av våra pubkvällar. Jag stod vid baren och kände plötsligt hur två händer grabbade tag hårt om mina bröst. Rent instinktivt vände jag mig om och knäade personen i fråga, som då stod dubbelvikt efter min klockrena träff i skrevet... (Nödvärn, 2017, s39)

För att förstå kvinnornas inställning till sina erfarenheter och upplevelser av detsamma behöver man förstå kvinnors roll i en manligt normativ kontext. Polisyret var historiskt sett enbart förbehållet män, det var otänkbart att kvinnor skulle platsa i yrket. Det har lett till att den manliga normen ligger till grund i yrket och att manliga attribut är det som gör en polis till en bra sådan. Under temat inställning står det klart att flera kvinnor känner skuld och skam inför det de har varit med om och vid flera exempel i materialet hjälper kvinnorna till med att skydda männens beteende så att männen inte ska tappa ansiktet. Ekman (1999) visar i sin avhandling hur stark solidaritetsnormen är inom polisen vilket innebär att poliser alltid bör vara lojala och ställa upp på varandra. Det kan förklara svårigheten för de kvinnor i materialet som inte säger ifrån när de blir utsatta på ett sätt de upplever som obehagligt, de skulle kunna anses vara illojala mot sina manliga kollegor och därmed spelar de hellre med och skojar tillbaka. För att accepteras som en i gänget kan kvinnor behöva acceptera sexuella kränkningar och skämt (Keisu, 2009). Det kan ha bidragit till att kvinnorna inte vågar säga ifrån, om de gör de riskerar de att exkluderas ur gemenskapen.

I materialet syns tydligt mäns överordning över kvinnor inom polisen. De manliga poliserna definierar hur en bra och riktig polis ska vara, och även hur en kvinnlig polis ska vara. Genom att behandla kvinnorna på ett sätt som får dem att bli generade, ställda, tysta, skamsna och förödmjukade befäster de sin överordning. På samma sätt som män tydligt visar sin överordning i materialet blir kvinnornas underordning tydlig.

Det genusystem som Hirdman (1988, s7) beskriver, som utgör en ordningsstruktur mellan könen, består av två principer- hierarki och dikotomi. Under temat inställning blir förutom mäns överordning även hierarkin som finns mellan män och kvinnor inom polisen tydlig och framträder klart i materialet. Genom de känslor kvinnorna uppvisar i relation till sina upplevelser under detta tema syns den kvinnliga underordningen. Både män och kvinnor reproducerar könsroller och könsmönster genom att leva upp till den normativa bild som finns av dem, både i samhället i stort men även inom polisen. Dels genom den socialiseringsprocess samt den sociala integration alla människor är delaktiga reproduceras dessa könsmönster (Hirdman, 1988, s14). Kvinnorna i materialet lever alltså upp till bilden av hur en kvinna förväntas bete sig i liknande situationer då kvinnor kan förväntas vara svaga, fega och dumma. Dessa stereotyper av kvinnor legitimerar deras sociala underordning. Legitimeringen av kvinnors underordning kan ses utifrån det genuskontrakt som finns mellan könen och som

liknar en idealtyps- relation dem emellan som beskriver hur representanter för könen bör vara. (Hirdman, 1988, s16)

Det kontrakt mellan könen som beskriver hur en man och en kvinna ska uppträda mot varandra för att könsstrukturerna ska upprätthållas ställs på sin spets med citaten om motstånd ovan (Hirdman, 1988, s16). Motståndet som kvinnorna gör och som gick att finna i ett flertal citat i materialet talar till viss del emot den delen av Hirdmans teori. Hirdman (1988, s7) utgår från att mannen definierar kvinnlighet och hur en kvinna ska vara utifrån att manligheten är normerande. I citaten ovan svarar kvinnorna med en aggressivitet, genom både ett verbalt och fysiskt motstånd, vilket kan tolkas som ett manligt kodat beteende och som nämnts utgör det normen inom polisen. I dessa exempel är det dock kvinnorna som står för det. Snarare finns det troligen en annan förklaring till detta fenomen som återfinns på ett mer praktiskt- än teoretiskt, abstrakt plan. Polisen är en mansdominerad arbetsplats som grundar sig på en maskulin kultur med manliga värderingar (Österlind & Haake, 2010) och även kvinnor inom polisen fostras i denna miljö. Vi tolkar citaten med kvinnornas motstånd ovan som att den jargong som förekommer inom polisen med ett ibland grovt språk och grova skämt kan ha lett till att även kvinnor inom polisen har ett annat språkbruk än vad kvinnor som vistas i andra miljöer kanske har. Polisanställda kvinnor har lättare att ta till ett skarpt språk då det är en del av deras arbetsmiljö och vardag. Poliser är tränade i konflikthantering, att stå upp för sig själva, att våga ta plats, säga ifrån, bestämma över andra och att agera i olika situationer. Detta är ett måste för att de annars inte skulle kunna utföra sina arbetsuppgifter. Vid en känsla av utsatthet ligger det nära till hands att säga ifrån och markera mot den som utsätter, även om det är mot en kollega. Träningen i att skydda sig själv är så starkt förankrad i ens personlighet att motståndet kommer av sig självt.

Det går även att tolka kvinnornas motstånd som en konsekvens av att de besitter mindre makt i förhållande till männen. För att upprätthålla den lilla makt de innehar alternativt visa sig mer maktfulla kan kvinnor tendera att uppträda på ett mer auktoritärt sätt. Män som innehar stor makt på arbetsplatser behöver inte uttrycka sig på samma auktoritära sätt för att legitimera sin existens. Resultatet som kvinnor riskerar uppnå genom att agera på detta aggressiva sätt är att det gör dem mindre omtyckta bland övriga på arbetet (Kanter,1993, s248). Kanske för att de då inte lever upp till bilden av hur en kvinna bör uppträda.

Sammanfattningsvis kan vi i materialet till inställningar se tecken på att kvinnorna känner både skuld och skam inför det de utsatts för vilket inte är en ovanlig reaktion hos sexualbrottsoffer. De exempel på motstånd som återfinns i materialet och som visats exempel på ovan sticker ut bland de kvinnor som uttrycker sin utsatthet, mest på grund av det förhållandevis aggressiva sätt motståndet visas. Vi har tolkat det utifrån att den jargong som förekommer inom polisen och som många gånger leder till ett hårt klimat även kan utnyttjas av kvinnor för att försvara sig. Viktigt att påpeka är dock att flertalet av kvinnorna i materialet inte gör motstånd, vare sig verbalt eller fysiskt, vilket dels kan tyda på att deras underordning är tydlig men även på att den lojalitetskonflikt som skulle riskera uppstå vid ett motstånd kan vara svår att hantera.

6 Diskussion

Syftet med vår studie var att analysera sexuella trakasserier inom polisen för att se hur de kommer till uttryck i vittnesmålen som är kopplade till #nödvarn. Detta har vi undersökt med utgångspunkt i våra forskningsfrågor: *Hur uttrycks och upplevs sexuella trakasserier och andra kränkningar av kvinnliga anställda inom polisen?* samt *Hur skildras upplevelserna i vittnesmålen?*

Resultaten som författarna kommit fram till är att kränkningar såsom bland annat sexuella trakasserier, diskriminering och härskartekniker skildras och uttrycks i vittnesmålen. Sexuella kommentarer används av män som ett sätt att kränka kvinnliga kollegor, men även för att markera sin makt, snarare än att i första hand kränka kvinnans sexuella integritet.

Tystnadskulturen som förekommer inom polisen bidrar till svårigheter att anmäla, men även de konsekvenser som kan följa av att anmäla och säga ifrån, som utfrysning ur gruppen, kan tänkas få kvinnorna att avstå. Jargongen inom polisen uttrycks i vittnesmålen bland annat genom en nedsättande kvinnosyn. Den normalisering som sker från att poliser fostras in i yrket av äldre kollegor verkar leda till svårigheter för poliser att uppfatta när kollegor går över gränsen och kan tänkas bidra till att ingen säger ifrån. Gränsen mellan humor och en skadlig jargong verkar vara hårfin. Resultaten visar vidare att hierarkin har betydelse inom polisen där äldre kollegor, alternativt kollegor med högre tjänsteställning, agerar nedsättande mot kvinnliga kollegor med lägre rang. Några sätt att visa sin högre position kan vara att kommentera kvinnors utseende och kroppar samt att ta sig friheten att komma med sexuella

inviter som ett led i en manlig dominans. Solidaritetsnormen är stark och kan även den bidra till att varken kvinnor eller andra kollegor förmår att säga ifrån.

De kvinnliga poliserna ger uttryck för både skam och skuld i vittnesmålen vilket även skildras tydligt i deras sätt att uttrycka sig. Det som sticker ut i materialet är de kvinnor som på ett aggressivt sätt gör motstånd mot sina manliga kollegor. Detta har författarna tolkat som att även kvinnor inom polisen kan utnyttja den manliga jargong och norm som råder och att det ger kvinnor möjlighet att agera. Dock är det troligtvis så att den lojalitetskonflikt som riskerar uppstå vid motstånd avskräcker många kvinnor inom polisen från att säga ifrån.

6.1 Tidigare forskning och analys

Den tidigare forskning som presenterats i studien ger en bild av forskningsläget kring de frågor denna studie ämnar besvara. Forskning som belyser kulturen inom polisen gjorde författarna medvetna om den sexistiska miljö och jargong som förekommer inom polisen samt att kårandan och tystnadskulturen som råder inom polisen är stark. Våra resultat visar en samstämmighet med tidigare forskning då miljön som verkar råda på många håll inom polisen är osund och bidrar till att kvinnor utsätts för sexuella trakasserier. Miljön bidrar vidare till svårigheter för kvinnorna att anmäla då de riskerar att uteslutas ur grupptillhörigheten samt att lojalitetskonflikter då kan uppstå. Det verkar dock inte enbart vara just jargongen inom polisen som ökar risken för sexuella trakasserier mot kvinnor, tidigare forskning visar att kvinnor inom mansdominerade yrken utsätts i större utsträckning än kvinnor i mer jämställda organisationer.

Trots att tidigare forskning om sexuella trakasserier gett svar på kvinnors upplevelser av dem har vi i vår studie funnit ett tydligt mönster av trakasserier som pekar på ett strukturellt problem, då många enskilda vittnesmål ligger till grund för uppsatsen.

6.2 Teori och analys

Studien har en induktiv ansats där vi låtit empirin styra oss mot valda teoretiska utgångspunkter men redan vid inledningen av arbetet med studien fanns tankar kring användandet av genus- och organisationsteorier. Genom användande av kodschema och tematisering av materialet har författarna kunnat visa transparens för att undvika att

vittnesmålen vinklats utifrån de teoretiska begreppen. Det teoretiska ramverket och studiens syfte har bidragit vid urvalet av material då syftet med studien var att studera upplevelser av mäns trakasserier mot kvinnor inom polisen. Resultaten från analysen visar att den manlighetsnorm som råder inom polisen påverkar förekomsten av sexuella trakasserier och på vilket sätt upplevelserna uttrycks och skildras. I vittnesmålen ges en bild av hur mäns överordning och kvinnors underordning till följd av de genusstrukturer som finns i samhället, leder till att män inom polisen många gånger utnyttjar sin överordnade ställning i syfte att få makt. Resultatet visar också att kvinnor som arbetar i mansdominerade organisationer riskerar att utsättas för sexuella trakasserier och andra kränkningar då män som är i majoritet i organisationer tenderar att visa sig mer aggressiva och sexuellt utåtagerande gentemot kvinnliga kollegor.

6.3 Metod och analys

Med anledning av den ena författarens förförståelse av att arbeta inom polisen kan användningen av den fenomenologiska tolkande metodansatsen- IPA anses vara problematisk. Essensen av IPA handlar om att med ett öppet sinne i detalj studera varje vittnesmål som unikt och varefter kodning och tematisering fortgår hela tiden vara öppen för nya infallsvinklar och därmed lämna förförståelsen åt sidan. För att motverka eventuella problem har författarna haft en diskussion om förförståelsen för att vara så öppna inför materialet som möjligt. Vid en IPA-studie ska informanterna tillhöra en homogen grupp med liknande upplevelser och erfarenheter för att studera människors upplevelser av ett visst fenomen. De informanter som gett upphov till vittnesmålen i #nödvarn och som analyserats i denna studie har hela tiden varit anonyma för författarna då deras vittnesmål ingår i ett dokument vilket är en offentlig handling. Kunskapen författarna har om informanterna är enbart att de alla arbetar eller har arbetat inom polisen vilket gör att de delar samma grund. Fördelarna om studien hade byggts på djupintervjuer istället för att analysera redan nedskrivna vittnesmål hade varit att författarna kunnat ställa följdfrågor till informanterna i syfte att fördjupa och utveckla svaren. Fördelarna med den metod och det urval som gjordes i denna studie är att mängden vittnesmål kunnat visa ett strukturellt problem snarare än enstaka misstag. Det är dock viktigt att komma ihåg att vittnesmålen kom till och skapades under en period då samhällsdebatten i Sverige till stor del handlade om mäns trakasserier av och mot kvinnor, risken finns alltså att vittnesmålen till viss del är påverkade av andra vittnesmål kopplade till både #metoo och #nödvarn. Med det inte sagt att det inte har skett.

6.4 Vidare forskning

Utifrån studiens resultat är det tydligt att sexuella trakasserier är vanligt förekommande inom polisen och att det leder till konsekvenser för de drabbade kvinnorna i form av skam, skuld och en känsla av utsatthet. Det går även att tänka sig utifrån resultatet i studien att kvinnor inom polisen möter fler hinder och får därmed svårare än män att göra karriär då män inte tillåter dem det.

Att utföra ytterligare studier om sexuella trakasserier inom polisen kan anses vara av vikt och flera utgångspunkter är tänkbara. Vår studie tyder på att sexuella trakasserier inom polisen är ett strukturellt problem som verkar förekomma på många ställen så studier med andra urval skulle kunna vara av intresse. Syftet med vår studie var att studera kvinnors utsatthet av sexuella trakasserier men utifrån kunskap om tidigare forskning där även män inom polisen som inte ses som ”riktiga män” är utsatta skulle studier om utsatthet och trakasserier även mot män vara intressanta. Ett urval baserat på chefsledet inom polisen i syfte att studera vilken påverkan ledarskap har på förekomsten av sexuella trakasserier skulle även det vara viktigt i syfte att utveckla myndigheten i positiv riktning.

I förtexten till #nödvärn- uppropet finns en uppmaning från grundarna av uppropet att oberoende forskare ska studera miljön inom polisen och vi väljer härmed att lyfta deras önskan. Förslagen handlar om att studera hur strukturerna inom polisen ser ut och hur de verkar i det tysta. Polisen är en hierarkisk organisation, att därför studera de maktrelationer som förekommer i syfte att kartlägga problemområden samt för att utveckla åtgärder för detta kan vara viktigt.

6.5 Avslutning

Denna uppsats har tittat på hur sexuella trakasserier inom polisen uttrycks och skildras i text, det har gjorts med stöd i det teoretiska ramverk som grundar sig i genusteoretiska begrepp samt teori om kvinnor i mansdominerade organisationer. Den tidigare forskning som presenterats motiverar genomförandet av denna studie. Resultatet efter analys av vittnesmålen visar att uttrycken för sexuella trakasserier inom polisen stämmer väl överens med den tidigare forskning som behandlar kulturen inom polisen där tystnadskultur, och

manlighetsnormen påverkat möjligheten för kvinnor att anmäla och säga ifrån. Upplevelserna skildras på ett sätt där den grova och sexistiska jargong som förekommer inom polisen blir tydlig och resultaten tyder på att sexuella trakasserier är en del av denna jargong. Denna studie har visat att hur de sexuella trakasserier uttrycks och skildras i vittnesmålen stämmer dåligt överens med polisens värdegrund som presenterades i inledningen till studien och som ska vara vägledande för hur poliser arbetar och agerar. Polisen som myndighet bör fortsätta jämna ut antalet män och kvinnor inom organisationen då det verkar som att kvinnor i jämställda organisationer är mindre utsatta för trakasserier. För att förbättra miljön inom polisen är det av vikt att personer som befinner sig i organisationen vågar agera och säga ifrån när någon utsätts eller när någon säger något olämpligt. Utifrån resultatet i denna uppsats är det dock lättare sagt än gjort med hänvisning till de könsstrukturer som finns djupt rotade i vår kultur i stort samt även inom poliskulturen.

7 Referenslista

- Bildt, C. (2005). Sexual harassment: Relation to other forms of discrimination and to health among women and men. *Work*. 2005, Vol. 24(3), 251-259.
- Bryman, A. (2008). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber AB.
- Carstensen, G. (2016). Sexual Harassment Reconsidered: The Forgotten Grey Zone. *NORA-Nordic Journal of Feminist and Gender Research*. Vol. 24(4).
- Carstensen, G. (2012). Gråzoner och sexuella trakasserier – reflektioner kring gränsdragningar och jämställdhet i arbetslivet. I: Wigorts Yngvesson, Susanne (red). *Privat på jobbet - Diskussioner om etik, lag och normer kring sexköp och porrkonsumtion kopplat till statlig tjänst*. Elanders AB, (2012).
- Connell, R.W. (1995). *Maskuliniteter* (2:a upplagan). Göteborg. Daidalos AB.
- De Haas, S., Timmerman, G., & Höing M. (2009). Sexual Harassment and Health Among Male and Female Police Officers. *Journal of Occupational Health Psychology*. Vol 14(4)390-401. American Psychological Association.
- De Haas, S., Timmerman, G., Höing, M., Zaagsma, M., & Vanwesenbeeck, I. (2009). The Impact of Sexual Harassment Policy in the Dutch Police Force. *Employee Responsibilities and Rights Journal*; New York. , Vol. 22(4), 311-323. doi:10.1007/s10672-009-9133-3
- De Haas, S & Timmerman G. (2010.) Sexual harassment in the context of double male dominance. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 19:6, 717-734, doi: 10.1080/09541440903160492
- Ekenvall, B. (2008). *En oförvitlig polis?: Studier i polisetik*. (Doktorsavhandling, Kriminologiska institutionen, Stockholms universitet, (1404-1820). Kriminologiska institutionens avhandlingsserie.
- Ekman, G. (1999). *Från text till batong - Om poliser, busar och svennar*. (Doktorsavhandling, Handelshögskolan, Stockholm, 91-7258-510-2) Ekonomiska forskningsinstitutet vid Handelshögskolan i Stockholm.
- Fejes, A & Thornberg, R. (2015). *Handbok i kvalitativ analys*. (2:a upplagan). Stockholm: Liber AB.
- Gelin, M. (2018, 15 oktober). Från Weinstein till Kavanaugh – ett år med metoo i USA. *Dagens nyheter*, (DN).
- Granér, R. (2004). *Patrullerande polisens yrkeskultur*. (Doktorsavhandling, Lunds universitet, Lund, 1650 3872).

- Granér, R. (2014). Humorns funktion i polisarbetet. *Nordisk polisforskning*. 2014 1(1)
- Haake, U. (2011). *Att göra kön i ledarskap. En studie av ledarskap i vardag och kris inom Polisen*. Pedagogiska rapporter från Pedagogiska institutionen Umeå universitet 2011, Nr 87.
- Hirdman, Y. (2001). *Genus- om det stabila föränderliga former* (2:a upplagan). Stockholm: Liber.
- Hirdman, Y. (1988). *Genussystemet- teoretiska funderingar kring kvinnors sociala underordning*. Maktutredningen. Rapport 23. Uppsala.
- Holgerson, S. (2018). *Ursäkta, men vi är faktiskt POLISEN och vi står över lagen!* Centrum för forskning inom respons- och räddningssystem (CARER).
- Kanter, R M. (1993). *Men and Women of the Corporation*.(11) New York, BasicBooks.
- Keisu, B-I. (2009). *Att peka med hela handen. Om arbetsvillkor och kön bland första linjens chefer*. (Doktorsavhandling, Umeå Universitet, Umeå, 1104-2508).
- Lander, I. (2013). "Obstacles for changes within the (Swedish) police force: professional motivations, homosociality, and ordering practices". I: *Journal of Scandinavian Studies in Criminology & Crime Prevention*, 14(1), s. 43–61. Doi: 10.1080/14043858.2013.773691
- Lindgren, S. (2014) "Kvalitativ analys". I Hjerm, M; Lindgren, S. & Nilsson, M. *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*. Malmö: Gleerups
- Nilsson, A & Westin, C. (2009). *Attityd-och bemötandeproblem inom polisen*. Rapport till Rikspolisstyrelsen.
- Nödvarnsbloggen. (2017). Hämtad 2019-03-12 från: <https://nodvarn.wordpress.com>
- Värdegrunden hos polisen. (2019). Hämtad 2019-04-03 från: <https://polisen.se/om-polisen/jobba-inom-polisen/>
- Sefton, M. (2011). "Core Values Timeout" – A Counter-Hegemonic Discursive Device in Police Jargon. *Nordisk polisforskning*. Polisutbildningens Skriftserie Umeå universitet 2011, nr 1.
- Smith, J.A., Jarman, M., & Osborn, M. (1999). "Doing Interpretative Phenomenological Analysis". I Murray, M. & Chamberlain, K. (eds) *Qualitative Health Psychology. Theories and Methods*. London/Thousand Oaks/New Delhi: SAGE Publications
- Smith, J., Flowers, P & Larkin, M. (2009). *Interpretative Phenomenological Analysis. Theory, Method and Research*. SAGE Publications Ltd, London.
- Stenmark, H. (2005). *Polisens organisationskultur. En explorativ studie*. (Doktorsavhandling, Pedagogiska institutionen, Umeå universitet, 0281-6768).
- Sydsvenskan, Författare saknas. (2017). "#MeToo: Detta har hänt". 2017 -10-29

Hämtad 2019-05-10 från: <https://www.sydsvenskan.se/2017-10-29/metoo-detta-har-hant>

Vetenskapsrådet. (2011). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet

Österlind, M & Haake, U. (2010). The Leadership Discourse Amongst Female Police Leaders in Sweden, *Advancing Women in Leadership Journal*, 30.(16), 1-24.

8 Bilaga 1

Ordlista

Aspiranten/aspirant= praktikperiod/ polis som genomgår praktik

FU-ledare= Förundersökningsledare

Högprio-ärende= ärende med hög prioritet.

LKC = Länskommunikationscentral

Näpo= Närpolisområde

PHS = Polishögskolan

Romeo (kommendering) = civilklädd ingripande resurs som främst används vid större demonstrationer och evenemang.

Radiobil= målad polisbil

Stafettkörning = lång transport av person där flera polispatruller samverkar och byter av varandra vid regionsgränser.

Yttre befäl= ansvarig chef för arbetet i yttre tjänst